

ምዕራፍ አራት

ስለ ምሥራቃውያን አብያተ ክርስቲያናት በመካከለኛው ዘመን

ባለፍነው ምዕራፍ ስለ ምዕራባውያን አህጉር ቤተ ክርስቲያን ሁኔታ ያደረገው ጥናት ለጊዜው ይበቃና ከዚህ ቀጥለን ስለ ምሥራቃውያን አብያተ ክርስቲያናት እንመልከት።

እነዚህ አብያተ ክርስቲያናት በመካከለኛው ዘመን እንዴት ነበሩ? የበረቱ ወይስ የደከሙ?

ለጥያቄዎችን መልስ እንዲሆን ወደ ብዙ ዝርዝር ነገር ሳንገባ ቀጥሎ ያለውን አጠቃላይ ገለጻ መመልከት ይጠቅማል።

1. ምንኩስናና ባሕታዊነት

የምሥራቅ አብያተ ክርስቲያናት የምዕራቦችን በመምሰል ለምንኩስና ኑሮ ከፍተኛ ግምት ይሰጡ ነበር። ለእግዚአብሔር አገልግሎትም ሲሉ ብዙዎች ክርስቲያኖች ገዳም ገብተው መክባት ሆኑ። ይህም ብቻ ሳይበቃቸው ቀርቶ በበለጠ ከዓለም ርኩሰት ለመለየት ሲሉ በባሕታዊነት ለመኖር የወሰኑ ነበሩ። ይህን ማድረጋቸው ግን፡ -ወደ ሕዝቦች ሁሉ ድረሱ፡ - ወንጌልንም ስበኩ ከሚለው ከጌታ ቃል ጋር ይስማማል ማለት አዳጋች ነው። ከሰው እንድንሸሽ ክርስቶስ አላስተማረንም።

2. የቃሉ መስፋፋት አጥጋቢ አልነበረም

በምሥራቅ አገሮች እንደ ፍራንሲስካውያንና እንደ ዶሚኒካውያን ያሉት ሕዝብን በማስተማርና ወንጌልን በማስፋፋት ትጋትን ያሳዩ የመክባት ማኅበሮች አልተቋቋሙም። ስለዚህ በምሥራቅ አብያተ ክርስቲያናት ውስጥ የወንጌል መስፋፋት ጨርሶ ባይዘነጋም የስብከትና የትምህርት ጥረት የምዕራቡን የሚያህል አልነበረም።

3. የመንፈሳዊ ትምህርት ማነስ

በምዕራብ አገሮች እንደ ሆነ ሁሉ በምሥራቅም በስም ክርስቲያኖች የሆኑት አገሮች ምዕመናን የክርስቲያንን ደንብና ሥርዓት በሚገባ እስከ ለመጽድ ድረስ ረጅም ዘመን ፈጀ። ከትምህርት ማነስ የተነሣ የብዙዎች ክርስቲያኖች ኑሮ እንደ መጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት አልሆነም። የጥንቱ የአረመኔነት ባህላቸው እንደፈተና እየሆነባቸው ከአሮጌ ልማድ መላቀቅ ጊዜ የሚወስድ ሆነ።

ለምሳሌ ክርስቲያኖች ቢባሉም ብዙዎቹ ሚስት ሲያገቡ የጋብቻው ሥነ ሥርዓት እንደ ክርስቲያን ደንብ ሳይሆን የጥንቱ ልማድ ይከተል ነበር።

ሕዝቡም በይፋ ክርስትናን ከተቀበለ በኋላ አምልኮ ባዕድ የተፈቀደ ባይሆንም የጥንቱ የአምልኮ ልማድ ለምዕመናን እንደ ወጥመድ እየሆነባቸው ለክርስትና ኑሮአቸው ብዙ ጊዜ እንቅፋት ይፈጥር ነበር።

ቤተ ክርስቲያን ይህን በመሰለ ነገር መቸገርዎ ቢታወቅም በአንጻሩ ሕዝቡ ደስ በሚያሰኝ አኳኋን በእግዚአብሔር ቃል ኃይል የተለወጠበት አገር እንደ ነበር አንዘነጋም።

4. የካህናት ጉድለት

ሌላው ችግር የካህናት የትምህርት ግንስ ነበር። ከፍ ብለን እንዳመለከትነው ከክርስቲያኖች ትልቁ ክፍል በሚገባ በእግዚአብሔር ቃል ያልተመሠረቱ ሲሆኑ በሰፊው መግር ያስፈልጋቸው ነበር። ካህናት ግን ከእውቀታቸው ጉድለት የተነሣ ለዚህ ሥራ በጣም ብቁናን ሆነው አልተገኙም።

5. የኅብረተሰብ መሻሻል

የክርስትና ሃይማኖት በመሠረቱ የግለሰብን ሆነ የኅብረተሰብን ኑሮ የሚያሻሽል ነውና በተለይ በገዳማት በኩል የቃለ እግዚአብሔር ትምህርት ከመስጠቱ በላይ እንደ ግብርና፣ እንደ መንገድ ሥራ፣ እንደ ከብት ርቢ፣ እንደ ቤት ሥራ ያሉ የልማት ሥራዎች የተከናወኑበት ጊዜና ስፍራ ነበር።

6. ክርስቲያን በእስላም አገር

የእስልምና ሃይማኖት በተስፋፋባቸው አገሮች ውስጥ የክርስቲያኖች ቁጥር እያነሰ መሄዱ አልቀረም። የወንጌልንም ሥራ ለመሥራት የተሰጣቸው ነጻነት የተወሰነ ስለሆነ ቤተ ክርስቲያን ተቸገረች።

ሆኖም ክርስቲያኖች እረኛ እንደሌላቸው በጎች ተበታትነው እንዳይቀሩ በየሁለቱም አንድነታቸውን ለመጠበቅ ልጆቻቸውንም በክርስቲያናዊ መንገድ ለማሳደግ ይሞክሩ ነበር።

ስለዚህ በእነዚህ አገሮች ውስጥ የነበሩት ክርስቲያኖች የበረቱ መስለው ባይታዩም በክርስቶስ የነበራቸውን እምነት ለመጠበቅ ይታገሉ ነበር። እስከ ዛሬም በእስላሞች አካባቢ በክርስትና ሃይማኖታቸው ጸንተው የኖሩ አሉ።

መግለጫ

ከፍ ብለው የሚታዩት ነጥቦች አጠቃላይ ታሪክ ያለባቸው መሆናቸውን አንባቢ እንዳይዘነጋ ይለመናል። የምሥራቅ አብያተ ክርስቲያናት በልዩ ልዩ ረገድ ውስጣዊ ልዩነት እንዳላዩ ይታወቃል። ይህም ሆኖ ታሪካቸውን በአጭሩ ብቻ ማጠቃለል አስፈላጊ ስለሆነ የእያንዳንዱን ሁኔታ ዘርዝር ማቅረብ አልተቻለም።

ጥያቄዎች

1. የመካከለኛው ዘመን መነኩሳት ምን ምን በመሥራት የዘመናቸውን ሕዝብ ጠቀሙ?
2. ፍራንሲስካውያንና ዶሚኒካውያን ለማኞች ተብለው የተሰየሙት በምን ምክንያት ነው? ይህን ያገኙት ምንን በመቃወም ነው?
3. በወጣትነቱ ዘመን እግዚአብሔርን ወደ መፈለግ ፍራንሲስኩስን የመለሰው ነገር ምንድር ነው?

4. የዘመናችን ክርስቲያኖች ከፍራንሲስኮስ ምን ሊማሩ ይችላሉ?

5. በወንጌል መስፋፋት ረገድ የምሥራቅና የምዕራብ አብያተ ክርስቲያናት ያላዩት ልዩነት እንዴት ነው?

6. ከአካባቢው ሕዝብ በደረሰባቸው መሰናከል ምክንያት ከሌሎቹ ይበልጥ ይቸገሩ የነበሩ አብያተ ክርስቲያናት የትኞቹ ናቸው?

ሐሳብና አስተያየት

1. የቤተ ክርስቲያንን ሥራ የምንሠራበት ወንጌልንም የምናስፋፋበት ከምንኩስና የተሻለ መንገድ አለን የሚሉ ክርስቲያኖች ይኖራሉ። እንዲህ ለማለታቸው እንዴት ያለ ምክንያት ይኖራቸው ይሆን?

2. ዶሚኒካውያንን የማንደግፍበት አንድ ነገር አለ ቢሉ እንዴት ያለ ነው? ምክንያቱስ?

ክ ፍ ል ሰ ባ ት

ስሕተት ይታረም ብለው ተነሱ

መግቢያ

በመካከለኛው ዘመን መጨረሻ ላይ በርም ሊቀ ጳጳሳት ትመራ የነበረችው ካቶሊካዊት ቤተ ክርስቲያን ክርስቶስና ሐዋርያት ካስተማሩን ትምህርት ሌላ ተጨማሪ ትምህርት ትሰጥ ነበር። ጥቂቶች ያልሆኑ ክርስቲያኖች ይህን ሁኔታ በጎዘን እየተመለከቱ ቤተ ክርስቲያን የምታስተምረው ትምህርት ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር አይስማማምና ስሕተትዋ መታረም አለበት ይሉ ነበር።

የትምህርታችን መሠረት ምንድር ነው? ለምሳሌ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ለትምህርታቸው ድጋፍ ሲሉ የሊቀ ጳጳሳቱን ቃል እንዲሁም ከጥንት ዘመን ጀምሮ ሲወርድ ሲዋረድ የመጣውን ደንብ ትውፊትም መሠረት ቢያደርጉ ስሕተትዋን ለማረም የተነሡት ሰዎች ለትምህርታችን መሠረት መሆን የሚገባው መጽሐፍ ቅዱስ ብቻ ነው፤ ሰው ሠራሽ የሆኑ ትምህርቶች መሠረታውን ሊሆኑ አይችሉም እያሉ ይቃወሙ ነበር።

መጽሐፍ ቅዱስን ማን ሊመለከተው ይችላል? በካቶሊካዊት ቤተ ክርስቲያን ውስጥ መጽሐፍ ቅዱስን የሚያጠኑት ካህናት ብቻ ነበሩ። ይኸውም ተራ ሕዝብ በማያውቀው በላቲን ቋንቋ ነበር ምናልባት ይህን ጥንታዊ ቋንቋ የሚያውቁ ተራ ምዕመናን ቢኖሩም እንኳን መጽሐፍ ቅዱስን እንዲመለከቱት የቤተ ክርስቲያን መሪዎች አይወድዱም።

አንብበው የመጽሐፉን ምሥጢር ለመተርጎም የሚችሉት ካህናትና ጳጳሳት ብቻ ናቸው ይላሉ።

የቤተ ክርስቲያንን ሕግና ሥርዓት ለማሻሻል የተነሡት ሰዎች ግን መጽሐፍ ቅዱስ ለክርስቲያን ሁሉ መመሪያ ከሆነ ሁሉም ቢያነቡት ተገቢ ነው ይሉ ነበር። እንዲያነቡትም ሕዝብ ወደሚያውቀው ቋንቋ መተርጎም አለበት ሲሉ ሐሳብ ይሰጡ ነበር። ከዚህም በላይ ካህናት ስብከት ሲያደርጉ በላቲን ሳይሆን አገሬው በሚያውቀው ቋንቋ መሆን አለበት እያሉ ይከራከሩ ነበር።

ተቃውሞ- ወረድ ብለን እንደምናየው የቤተ ክርስቲያንን ሁኔታ ለማሻሻል ሲሉ አንዳንድ አስተዋዮች ሰዎች ጠቃሚ ሐሳብ ቢሰነዝሩም መንፈሳዊውን ሥልጣን የጨበጡት መሪዎች በደስታ አልተቀበሉትም። እንዲያውም ለላውጥ በመነሣሣታቸው ቅር ተሰኝተው በኃይል ሊቃውኔቸው ተዘጋጁ።

ከዚህ ቀጥላን የዘመኑን ቤተ ክርስቲያን ለማሻሻል ከተነሡት መካከል የጥቂቶቹን ታሪክ በአጭሩ እንተርካለን።

1. ጴጥሮስ ዋልዴስ

በዘማሪው መዝሙር ልቡ ተነካ- በአሥራ ሁለተኛው ክፍለ ዘመን ሊዮን በተባለው የደቡብ ፈረንሳይ ከተማ ጴጥሮስ ዋልዴስ የተባለ አንድ ሀብታም ነጋዴ ይኖር ነበር።

በመጀመሪያ በምድራዊ ሀብቱ ከመጠቀምና ከመደሰት በስተቀር ሌላ ነገር አስፈላጊ መስሎ ስላልታየው ስለ እግዚአብሔር ወይም ስለ ነፍሱ ደኅንነት እምብዛም አያስብም ነበር። ከዕለታት አንድ ቀን ግን አንድ ዘግሪ በመንገድ ዳር ቆሞ መንፈሳዊ መዝሙር ሲዘምር ሰማ። በመዝሙሩም ቃል ልቡ እጅግ ስለተነካ እስከ አሁን የነበረበት የኑሮ ከንቱነት ይታየው ጀመር ከዚያም ንስሐ ለመግባት እግዚአብሔርንም ለመፈለግ ናፍቆት አደረበት።

ሀብቱን ንቆ ሰባዚ ሆነ- ያከበተው ገንዘብ የእግዚአብሔርን መንገድ እንዳይከተል እንቅፋት የሚፈጥርበት መስሎት ከምድራዊ ሀብቱ ተለየ። ግማሹን ለዘመዶቹ አካፍሎ ከሰጠ በኋላ ቀሪውን ለድሆች ለገሠ። ወንጌልንም ለመስበክ ሲል የእግዚአብሔር ድሀ ለመሆን ለራሱ ወሰነ።

ለቃሉ መስፋፋት ይጠቅማል በማለት ሁለት ካህናት መጽሐፍ ቅዱስን ወደ ፈረንሳይ ቋንቋ እንዲተረጉሙ ቀጠራቸው። ራሱም ቅዱሳት መጻሕፍትን በትጋት የሚያጠና ሰው ሆነ። ስብከትም ጀመረ። ትምህርቱንም በደስታ የሰሙትና የተቀበሉት እየበረከቱ ሄዱ።

ተከታዮቹ- ጴጥሮስ ዋስዴስ በሞት ከዚህ ዓለም የተለየው በ1217 ዓ.ም. ነው። በዚያን ጊዜ ብዙዎች ተከታዮችን አግኝቶ ነበርና እርሱ የጀመረውን አገልግሎት እነርሱ ቀጠሉት።

የዋልዴስን አስተያየት በመደገፍ:- በመጽሐፍ ቅዱስ እንጂ በተላለፈልን በቤተ ክርስቲያን ሕግና ሥርዓት መመራት የለብንም ይሉ ነበር። በሌሎችም በልዩ ልዩ የትምህርት ነጥቦች ላይ ከካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን መለየታቸውን መግለጥ ግዴታ ሆነባቸው።

ለምሳሌ እንደ ቤተ ክርስቲያን የጸጋ ምሥጢራት ሊቆጠሩ የሚገባቸው ቅዱስ ጥምቀትና ቅዱስ ቁርባን ብቻ ናቸው በማለት ቤተ ክርስቲያኒቱ ስለ ሰባት የጸጋ ምሥጢራት የምታደርገውን ትምህርት ይቃወሙ ነበር።

እንዲሁም:- ከሞት በኋላ ነፍሳት የሚነጹበትና የሚፈተኑበት እሳት አለ የሚለውን ደግሞ ለሞቱት ሰዎች ደኅንነት ተብሎ ቅዱሴን ግድረግ ይጠቅማል፤ ለነፍስ ደኅንነት ተብሎ ለቤተ ክርስቲያን ገንዘብን መስጠት መልካም ነው፤ ቅዱሳንንም ማምለክ ተገቢ ነው የሚሉትን የሮም ቤተ ክርስቲያን ትምህርቶች እንደ ስሕተት አድርገው ይቆጥሩአቸው ነበርና አልተቀበሉም።

ለጸሎት በሚሰበሰቡበት ጊዜ መጽሐፍ ቅዱስ ይነበባል። ስብከትም ይሰበካል። እንጀራ መቁረስም አለ፤ እግዚአብሔርንም ይለምናሉ።

የእግዚአብሔርን ቃል ግስፋፋት ዓላማ አድርገው ስለ ተነሡበት በማገባቸው የተመረጡ የወንጌል መልእክተኞች ወደ ልዩ ልዩ አገር እየደረሱ ስብከት ያደርጉ ነበር። ሁለት ሁለት እየሆኑ በከተማ በገጠርም ያስተምሩ ነበር። በደረሱበትም አገር ሁሉ-ሰውን ደስ ያሰኙ ነበር።

ስደት- የሮም ቤተ ክርስቲያን አልወደደችቸውም። ካለመውደድም አልፋ እነዚያን ወንጌላውያን ለመጥላትና ለማሳደድ ተነሣች። በትምህርትዋ ያልተስማሙትን ለመቅጣት

ባቋቋመችው ፍርድ ቤት እየተጠቀመች በዋልዲሳውያን ላይ ቀንደኞችዋን አሰለፈች። የማኅበሩም አባሎች ክፉኛ ተለደዱ። በሚያሰቅት ቅጣት የተቀጡ፤ የሞትም ፍርድ ተፈርዶባቸው የተገደሉት በሺህና በሺህ የሚቆጠሩ ናቸው።

ይሁን እንጂ ከእምነታቸው ጽናት የተነሣ ዋልዲሳውያን አልተደመሰሉም። የዚህች ቤተ ክርስቲያን አባሎች የሆኑት ምዕመናን እስከ ዛሬ ይገኛሉ። በተለይ በኢጣልያ አገር የቤተ ክርስቲያናቸው አባሎች ብዛት በብዙ ሺህ የሚቆጠር ነው።

2. ዮሐንስ ዊክሊፍ

ስለ እንግሊዝ አገር ቤተ ክርስቲያን ፤ ዮሐንስ ዊክሊፍ የእንግሊዝ አገር ተወላጅ ነበር።

በዘመኑ የእንግሊዝ አገር ቤተ ክርስቲያን ሁኔታ የሚያሳዝን ነበር ቢባል ግጋንን አይሆንም። ጳጳሳት ለምዕመናን መንፈሳዊ እድገትና ጤና ደንታ ሳይኖራቸው ለራሳቸው ባጠራቀሙት ምድራዊ ሀብት እየተደሰቱ በተሰጣቸው የቤተ ክርስቲያን ሥልጣን እየተመኑ ይኖሩ ነበር። መክላትም ከዚህ የተሻሉ አልነበሩም። ቃለ እግዚአብሔርን ለማስተግር ራሳቸውን የሰጡ በድህነትም ለመኖር የወሰኑ ቢባሉም ለዓለማዊነትና ለመንፈሳዊ ግድ የለሽነት የተገዙ ሆነው ተገኙ።

ዊክሊፍ በከፍተኛ ደረጃ መምህር ሆነ- ዮሐንስ ዊክሊፍ የተወለደበት ዘመን በትክክል አልታወቀም። ሆኖም የታሪክ መርማሪዎች እንደገመቱት በ1320 ዓ.ም. ገደማ ይሆናል። የአሥራ አራት ዓመት ወጣት ከሆነ በኋላ ከፍተኛ ትምህርት ለመግር በእስክፎርድ ዩኒቨርሲቲ ተመዘገበ። የመግር ችሎታውም ሰፊ ስለሆነ አጭር በሆነ ጊዜ ውስጥ በዩንቨርሲቲ አገልግሎት ሊያበረክት የሚችል አዋቂ ሆነ።

ውሉ አድር ባደረገው ጥናት ላይ የርም ቤተ ክርስቲያን መሪዎች በብዙ ረገድ እንደ ተሳሳቱ ስለተገነዘበ ከመክላትም ከጳጳሳትም ጋር አለመስማማትና አለመግባባት ግድታ ሆነበት። ቤተ ክርስቲያኒቱንም ከተገኘባት ስሕተት መልሶ እንደ ጥንትዋ እንደ ሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን እውነተኛና መንፈሳዊ ቤት ሊያደርጋት ጥልቅ የሆነ ምኞት አደረበት።

ተከሰሱ- የልመና መክላት ይህን ዝንባሌ አይተውበት በሊቀ ጳጳሳቱ ፊት ክስ ሊመሠርቱበት ወደ ሮም ደብዳቤ አስተላለፉ። ሊቀ ጳጳሳቱም የተጻፈበትን ነገር ተመልክቶ ውጉዝ ነው ብሎ ፈረደበት።

መጽሐፍ ጻፈ- የተሰነዘረበት ክስ የደረሰበትም ውግዘት ዓላማ አድርጎ ከተነሣበት ጉዳይ ዊክሊፍን ሊመልሰው አልቻለም። እንዲያውም የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ተቃውሞአቸውን እያጠነኩሩበት ሲሄዱ ስሕተታቸው በበለጠ ሳይከሰትለት አልቀረም።

የዘመኑን መንፈሳዊ ስሕተት ለማረም ሲል «ስለ ቤተ ክርስቲያን» የተሰኘውን መጽሐፍ በ1379 ዓ.ም. አዘጋጅቶ ለሕዝብ አዳረሰ። በዚህ መጽሐፍ ቤተ ክርስቲያን ምን እንደሆነች ሲገልጥ የእውነተኞች ምዕመናን አንድነት ናት፤ እነርሱም የዘላለም ደኅንነት ወራሾች እንዲሆኑ በእግዚአብሔር የተመረጡ ናቸው ይላል። ቀጥሎም፡- የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ሥጋዊ ሥልጣን ለመጨበጥ ቢሻሙ ትክክል አይደለም፤ በገንዘብም የኃጢአትን ስርየት መሸጥ ስሕተት ነው በማለት ይህንንም በመሳሰለ ሁሉ የቤተ ክርስቲያንን ስሕተቶች አጋልጦ በዚህ መጽሐፍ ጽፎአል።

የቃሉ ስብከት- ይህን ከማድረጉም ሌላ ቤተ ክርስቲያንን በእውነት ቃል ለመገንባት ብዙ ጥረት አድርጎአል። ይኸውም በስብከትና በትምህርት ነው። ዊክሊፍ ራሱ ብዙ ጊዜ የእግዚአብሔርን ቃል ይሰብክ ነበር። በየክፍለ አገሩም ቃሉን እንዲያስፋፋ ሰባኪዎችን እያደራጀ ይልክ ነበር።

እነዚህ ሰባኪዎች በልብስ ወይም በገንዘብ ሳይመኩ የደሽዩትን መክላት እየመሰሉ የእግዚአብሔርን ቃል ይዘው ባዶ እግራቸውን ከአገር ወደ አገር ይዞሩ ነበር። ግማሾቹ የተመረቁ ካህናት ሲሆኑ የቀሩት ተራ ምዕመናን ይሆናሉ። በስብከታቸውም ብዙ መንፈሳዊ መነቃቃት በመፈጠሩ ለአገሬው የሰፊ በረከት ምክንያት ለመሆን ችሉ።

መጽሐፍ ቅዱስ ተተረጎሙ- የላካቸው የወንጌል መልእክተኞች በሚገባ ለመስበክ እንዲችሉ የቃሉም ምሥጢር ከሰባኪ አልፎ ለተራ ሕዝብ እንዲዳረስ መጽሐፍ ቅዱስ በእንግሊዝኛ ተተርጉሞ እንዲገኝ ማድረግ አስፈላጊ መሆኑን ዊክሊፍ አምናበታል። ስላመነበትም ይህን ከፍተኛ ሥራ ለመጀመር ተነሣ። ከፍጻሜም አድርሶታል። ለመጀመሪያ ጊዜ መጽሐፍ ቅዱስ በእንግሊዝኛ ቋንቋ ተተርጉሞ እንዲገኝ ያደረገ ዊክሊፍ ነው።

ይህን ሥራ በመፈጸሙ ግን የቤተ ክርስቲያን ካህናት እጅግ ተበላጩ። ይኸውም፡- ግንም ሰው መጽሐፍ ቅዱስን እንዲያነበው መንገድ ቢከፈትለት ለተራ ሰው ሊገባው የግይቶል ብዙ ምሥጢር በውስጡ ይገኛልና ግንም በመሰለው እየተረጎመው ቢያስተምር ብዙ ስሕተት ሊሠራው ይችላል፤ ሕዝቡም ለራሱ ያወቀ እየመሰለው እኛን ይንቃል የሚል ሥጋት ስላደረባቸው ነው። ይህ ፍርሃትና ብስጭት ግን የዊክሊፍንና የተከታዮቹን የተባረከ አገልግሎት ፍራ ቢስ ሊያደርገው አልቻለም።

በስብከታቸው የተፈጠረው መንፈሳዊ እንቅስቃሴ ነዋሪ ውጤት የሚያስገኝ ሆነ። እንደምን ቢሉ ወደ ፊት ሊመጣ ላለው ለታላቁ የቤተ ክርስቲያን መታደስ ዋዜግ በመሆኑ ነው ለማለት ይችላል። በአሥራ ስድስተኛው መቶ ክፍለ ዘመን ለተነሡት ለማርቲን ሉተር ለሌሎችም የቤተ ክርስቲያን አዳኾች እንደ መንገድ ጠራጊና በር ከፋች ሆነው ካገለገሉት መካከል ዮሐንስ ዊክሊፍ የመጀመሪያውን ስፍራ ይዞ ይገኛል።

ከሞተ በኋላ ፈረዱበት- በ1384 ዓ.ም. ዊክሊፍ ሉተርወርት በተባለች ከተማ በሰላም አረፈ። አስከሬኑም ከዚያ ከከተማው ቤተ ክርስቲያን ደጅ ተቀበረ። ነገር ግን አገልግሎቱን ፈጽሞ በሰላም ከዚህ ዓለም ተለይቶ ቢሄድም በተኛበት ስፍራ በሰላም እንዲቆይ አልተፈቀደለትም። አስገራሚው ነገር ይህ ነው።

በ1415 ዓ.ም. ካቶሊካዊት ቤተ ክርስቲያን ኮንስታንስ በተባለች ከተማ ትልቅ ጉባኤ ባደረገችበት ወቅት የዊክሊፍ ነገር ያለቀ መስሎ አልታያቸውም ነበርና ስለ ትምህርቱም ስለደረሰው መጽሐፍም ሁሉ አንሥተው ሲነጋገሩ ውሳኔ ሰጡበት።

ውሳኔውም፡- ዊክሊፍ ያስተማረው ትምህርት ሁሉ ስሕተት ነው። በቤተ ክርስቲያናችንም የተወገዘ መሆን አለበት፤ እርሱም የጻፈው መጽሐፍ ሁሉ ተፈልጎ ይቃጠል፤ እጽሙም ከመቃብሩ ይውጣና በእሳት ይቃጠል የሚል ነበር። እንደ ወሰኑትም ቆፍረው መቃብሩን ከከፈቱ በኋላ እጽሙን በእሳት አቃጥለው አመዱን በአካባቢው በነበረው ፈላሽ ወንዝ ላይ በታተኑት።

የመታደሱ የንጋት ኮከብ- ጂኦሊና በሕይወቱ ዘመን በእንግሊዝ አገር ሕዝብ ያበረከተው አገልግሎት ከፍተኛ ጥቅም ያለው በመሆኑ ለመጭዎች ትውልዶችም ተርፎ እንደደረሳቸው ታሪክ ምስክር ነው። ስለዚህ የእንግሊዝ አገር ቤተ ክርስቲያን መታደስ የንጋት ኮከብ ተብሎ መሰየሙ ትክክለኛ ነው።

3. ዮሐንስ ሐስ

በቱራግ ከተማ ካህን ሆነ- ዛሬ ቸኮስሎቫኪያ ተብላ በምትጣራው አገር በ1365 ዓ.ም. ገደማ ሐሲኒክ በተባለች አነስተኛ መንደር አንድ ልጅ ከድሀ ቤተሰብ ተወለደ። ወላጆቹ ዮሐንስ ብለው ሰየሙት። የተወለደባትም መንደር ሐሲኒክ ስለ ተባለች ልጁ ዮሐንስ ሐስ ተባለ።

ወላጆቹ ድሆች ቢሆኑም ትምህርት እንዲማር ፈቀዱለት። እስከ ዩኒቨርሲቲ ደረጃም ለመድረስ ችለ። የቤተ ክርስቲያን ካህን እንዲሆን የሚያስፈልገውን ጥናት አጠናቅቆ በቱራግ ከተማ ለካህን አገልግሎት ተመደበ። የቤተ ክርስቲያን አገልጋይ ከመሆኑም በላይ የዩኒቨርሲቲ መምህር ሆነ።

ስሕተትን ለማረም ለበኩ- በመጀመሪያ የካቶሊክን ቤተ ክርስቲያን ትምህርት በሙሉ ትክክለኛ አድርጎ የተቀበለው ሰው ነበር። ይሁን እንጂ ዮሐንስ ጂኦሊና በእንግሊዝ አገር የጻፋቸው መጻሕፍት ደርሰውት ካነበባቸው በኋላ የቤተ ክርስቲያን ስሕተት ይከሰትለት ጀመር። የመጽሐፍ ቅዱስም የእውነት ቃል በተገለጠለት መጠን የካህናትንና የመሃተሳትን ስሕተቶች ለማረም ሲል በጋለ መንፈስ ስብከት ጀመረ።

ከፍተኛ የንግግር ተሰጥዎ ስለነበረው ሊሰሙት ሰዎች በብዛት ወደ ስብከት መድረኩ ይጎርፉ ነበር። የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ይህን እያዩ ታወኩ። ሐስንም ለመከሰስ ሐሳባቸውን ቆረጡ። በቤተ ክርስቲያን ደረጃ ከስ ቀርቦበት የርም ሊቀ ጳጳሳት የውግዘትን ውላጅ ወሰነበት።

የከተማ ሕዝብ ይህን እንደሰማ፡- የሊቀ ጳጳሳቱ ቁጣ በእኛ ላይ እንዳይደርስ በማለት ከመጠን በላይ ስለ ተሸበሩ ከቱራግ መሸሽ ለጊዜው ለሐስ ግድታ ሆነበት። ቢሆንም፡- ባስተማርሁት ትምህርት ስሕተት ተገኝቶብኛል ብሎ ለማመን አልቻለም።

በኮንስታንስ ታሰረ- ቤተ ክርስቲያን ማሳደድዋን ስትቀጥል ሳለች ለምርመራና ለጥያቄ ኮንስታንስ በተባለችው የስዊስ አገር ከተማ ወደሚደረገው ጉባኤ እንዲደርስ ቁጥር ጥሪ አስተላልፈለት። ማንም ጉዳት አያደርስብህም፤ ያለ ሥጋት ለመምጣት ትችላለህ በማለት ነው የጠራው።

ሐስ በበኩሉም የቁጥርን ቃል አምና ወደ ኮንስታንስ መጣ። እንደ ደረሰ ግን የጉባኤው ተካፋዮች ይዘውት በእስረኝነት በአንድ ገዳም ውስጥ አስቀምጠውት ቤቱን ቆለፉበት። ቤቱም ቅዝቃዜ እና እርጥበት የበዛበት ስለሆነ በእስረኛው ላይ ጉዳት ሳያደርስበት አልቀረም። ከዚያም ምንም ነገር ሳይፈጸምለት ጥያቄም ሳይጠይቁት ሰባት ወር በብርቱ ችግር ላይ አሳለፈ። በሰባተኛውም ወር ወደ ጉባኤው እንዲቀርብ ተፈቀደለት።

በጉባኤው ላይ ተጠየቀ- በጉባኤው ፊት ቆም በቤተ ክርስቲያን ላይ የተናገርሁት ያስተማርሁትም ነገር ሁሉ ስሕተት ነው ብሎ እንዲያምን ተጠየቀ። ዮሐንስ ሐስ ግን፡-

መጽሐፍ ቅዱስን የሚቃረነውን ትምህርት ግስተማሪ በግስረጃ ካልተገለጠብኝ ይህን ለማድረግ አልቻልም ብሎ መለሰ።

እስከ አራት ሳምንት ድረስ ስሕተተኛ ነኝ ብሎ እንዲያምን በመምከርም በማስፈራራትም ሞከሩት። በዚህ ጥረት ሁሉ መካከል የሐንሰ ሐስ መጽሐፍ ቅዱስን ያጠና ነበር። ምናልባት የተሳሳተበት ነገር ይኖር ይሆን? እንደገና በመጽሐፍ ቅዱስ መሪነት የራሱን ትምህርት ይመረምር ነበር። አሁንም ቢሆን ግን የተሳሳተበት ነገር አልታየውምና ከቆመበት እምነት ፍንክኛ አላለም።

በበለጠ ቢያስፈራሩትም ስለ ሰው ልጅ ቢጠሉአችሁና ቢያሳድዱአችሁ ብዑዓን ናችሁ፤ ዋጋችሁ በሰማያት ታላቅ ነውና በሚለው በመድኃኒታችን ቃል እየተጽናና የደረሰበትን ሁሉ በደስታ በትዕግሥትም ሊቀበለው ቻለ።

የሞት ፍርድ- የጉባኤው መሪዎች በብዙ ዛቻ ሊመልሱት አለመቻላቸውን ተረድተው በእሳት ተቃጥሎ እንዲሞት ፈረዱበት። አስቀድመው ግን ወደ ትልቅ ቤተ ክርስቲያን አስገብተው ልብስ ተክህና አልብሰውት በእጁ የቅዱስ ቁርባን ጽዋ ሰጡት። ከዚያም በኋላ ሁለት ጳጳሳት ቀርበው፡- አንተ ይሁዳ የደገነንትን ጽዋ ወስድንብህ አሉት።

ሐስም በበኩሉ፡- ያመንሁት በእግዚአብሔርና በኢየሱስ ክርስቶስ በመድኃኒቱ ነው፤ በዚህች ዕለትም በመንግሥቱ አዲሱን የደገነንት ጽዋ ለመጠጣት እንደምችል እርግጠኛ ነኝ ሲል መለሰላቸው።

ከዚያም ወደሚሞትበት ስፍራ እየገፈተሩት ሲሄዱ ነፍሱን ለሰይጣን አሳልፈን እንሰጣለን አሉት። እስረኛውም ረጋ ባለ መንፈስ ወደ ሰማይ እያሻቀበ፡- ኢየሱስ ክርስቶስ ሆይ ያዳንኸኝ አንተ ነህና በእጆችህ ነፍሴን አሳልፈ ሰጥቼአለሁ ሲል ተናገረ።

ይህም ከሆነ በኋላ ወደ ቦታው ደርሰው በተረበረበው እንጩት ላይ እንዲወጣ ሐስን አዘዙት። እሳትም ለኩሉበት። እርሱም እግዚአብሔርን እያመሰገነ ከዚህ ዓለም ተለየ። የአጽሙንም አመድ አንስተው መታሰቢያው እንኳን እንዲጠፋ በማለት በወንዝ ውኃ ላይ ነሰነሱት።

በ1415 ዓ.ም. የሆነ ታሪክ ነው። ቢሆንም የዮሐንስ ሐስ መታሰቢያ ሊጠፋ አልቻለም። ይልቅስ እርሱ ያስተማረው ትምህርት እንደ መልካም ዘር ሆኖ በብዙዎች ሰዎች ልብ ውስጥ ለእግዚአብሔር መንግሥት ፍሪ የሚያፈራ ሆነ። ከአንድ መቶ ዓመት በኋላ ለተጀመረው ለታላቁ የቤተ ክርስቲያን መታደስ በር ከፋችና መንገድ ጠራጊ ከሆኑት አንዱ በመሆኑ ለቤተ ክርስቲያን ያወረሰው ውርስ ትንሽ አይደለም።

4. ሳቮናሮላ

የሀብታም ሰው ልጅ መነኮስ

በኢጣልያ አገር የቤተ ክርስቲያንን ስሕተት ለመቃወምና ለሚረም የተነሣሁ ብዙዎች ሰዎች ነበሩ። ከእነርሱም መካከል በጣም ስመጥር የሆነ ጊርላም ሳቮናሮላ የተባለው መነኮሴ ነው። በ1452 ዓ.ም. በኢጣልያ አገር ተወለደ።

ወላጆቹ ሀብታሞች ነበሩና እንደ እነርሱ ለመሆን ቢፈልግ ኖሮ በሰፊ ምቹት ለመኖር ይችላል ነበር። ነገር ግን በሀብታቸው የሚጠቀም አልሆነም። እንደ አጋጣሚ አንድ መሃከላዊ ንስሐ ስለመግባት ሲሰብክ ሰምቶ ኖሮ ፍሬ ነገሩን ሲያሰላስል ሳለ የሰብኩቱ ቃል ትክክለኛ ሆኖ ስለታየው ማንንም ሳያማክር ለወላጆቹም ምንም ሳይናገር ከቤቱ ጠፍቶ ወደ ገዳም ገባ። ከዚያም ያለበትን ሁኔታ ሊገልጥላቸው ሲል ደብዳቤ ወደ ቤት አስተላለፈ። በደብዳቤውም ላይ፡- ወደዚህ እንድመጣ የገፋፋኝ የዚህ ዓለም ከንቱነትና ኃጢአት ነው ሲል ለወላጆቹ ጻፈላቸው።

ሰባት ዓመት በገዳም ከቆየ በኋላ በይፋ ሰብከት ጀመረ። መጽሐፍ ቅዱስንም በጥንቃቄ የመረመረ ከመሆኑ የተነሣ ብዙዎች የቤተ ክርስቲያን ስሕተቶች ተከስተውለት ነበርና ስሕተቶቹን አንድ ባንድ እየጠቀሰ የዘመኑ መንፈሳውያን መሪዎች እንዲታረሙ ይመክራቸውና ይዘልፋቸው ነበር። ሰብከቱንም ለመስማት ሰው በብዛት ወደ እርሱ ይጎርፍ ነበር። በዚያን ጊዜ ሳቮናሮላ የነበረባት ከተማ ፈራንሴ ትባላለች።

ተይዞ መታሰሩ ብዙዎች በናፍቆት ቢሰሙትም በሰሙት ነገር ቅር ተሰኝተው በቁጣ የተነሡበትም ጥቂቶች አልነበሩም። የሮም ሊቀ ጳጳሳትም ተቃዋሚዎቹን ሳይደግፋቸው አልቀረም። በመደገፍም ሳይወሰን በ1497 ዓ.ም. በሳቮናሮላና በተቀመጠበት ከተማ ላይ የውግዝት ፍርድ አሳወጀ። ይህም ለብዙ ሰው ከባድ ነገር መስሎ ቢታይም ሳቮናሮላ በበኩሉ የሰበከሁት ሰብከት መጽሐፍ ቅዱስን የተመረኮዘ መሆኑን አውቃለሁ የሚል እምነት ስለነበረው የውግዝቱ ቃል ሊያስደነግጠው አልቻለም።

ይሁንና የጠላቶቹ ብዛት እየጨመረ ሄደና የደረሰበት ችግርም በዚሁ መጠን እየጸናበት መጣ። በመጨረሻም ከመታሰር አልዳነም። ያጠፋው ነገር ባይኖርም ጠላቶቹ ብዙ ክስ በማቅረብ ሳቮናሮላን ጥፋተኛ ለማድረግ እርሱም ጥፋተኛ ነኝ ብሎ እንዲያምን ሊያስገድዱት ብዙ ዘዴ ሞከሩ። ቢሞክሩም የከጀሉት ነገር አልተሳካላቸውም። ሊመልሱትም አለመቻላቸውን ተገንዝበው ሳቮናሮላ ከተከታዮቹም ሁለት ሌሎች በስቅላት እንዲሞቱ፣ አስከሬናቸውም በእሳት እንዲቃጠል ፈረዱ።

ሳቮናሮላ በወገኗ ቤት ሆኖ የሚሞትበትን ዕለት ሲጠባበቅ ሳለ ከዚህ ዓለም ለመሰናበት ዝግጅት ለማድረግ ጊዜ አገኘና ኃጢአቱን እየተናዘዘ በአምላኩ ተጽናኖ። በልቡም ውስጥ የተሰማውን ስሜት ቀጥሎ ያሉትን ቃላት በወረቀት ላይ በማስፈር ገልጦአል።

እግዚአብሔር ሆይ ከጉስቱልናዩ አድነኝ። ነስቋላ ያደረገኝ ኃጢአቱ ነውና ኃጢአቱን ይቅር በለኝ። እንደ ቸርነትህ ብዛት ማረኝ። የሰው ምሕረት ትንሽ ነው፣ የአንተ ምሕረት ግን ወሰን የለውም፣ ከኃጢአቴም ሁሉ ይበልጣል። በልጅህ ለዓለም ኃጢአት ሁሉ ማስተሰሪያ ተገኝቶአል። በእርሱም መስቀል ለምእምናን ሁሉ ምህረት አድርገሃል። በእርሱ ደግሞ ሁሉን ነገር አዲስ ታደርጋለህ። ስለዚህ ተሰፋ አልቆርጥም። በደሙ እጠበኝ፣ በእርሱም መዋረድ ከፍ ከፍ አድርገኝ። በትንሣኤውም ኃይል አዲስ ፍጥረት አድርገኝ። የሚሉትን ቃላት ጻፈ።

ከፍ ብሎ የሚታዩት ቃላት ወደ እግዚአብሔር ያሳረገው ጸሎት ሲሆኑ ቀጥሎ ያሉትን ቃላት ደግሞ ጨምሮ ጻፈ።

በልቤ ውስጥ ከፍ ያለ ብርታት ስለ ተሰማኝ እግዚአብሔር ብርሃኔና መድኃኒቴ ነው። የሚያስፈራኝ ማን ነው? እግዚአብሔር የሕይወቴ መታመኛዋ ነው። የሚያስደነግጠኝ ማን ነው? እያልሁ አምላኬን በመዝሙር ሳመሰግነው ነው ያለሁት። መዝ. 27።

የተወሰነው ቀን ደረሰ- ሳቮናሮላ ዓደኞቹም በተፈረደባቸው መሠረት ተሰቅለው ሞቱ። አስከሬናቸውም በእሳት ተቃጠለ። እስከ ሞት ድረስ የታመኑ ሆኑ። ትግላቸውም ፍሬ ቢስ እንዳልሆነ ወደፊት ለማየት እንችላለን።

ጥያቄዎች

1. የቤተ ክርስቲያንን ስሕተቶች ለማረም የተነሡት ሰዎች ከመሪዎችዋ በመለየት ስለ ክርስትና ትምህርት መሠረት ምን ይሉ ነበር?
2. የዘመኑ ጳጳሳትና ካህናት ሕዝቡን ያስተምሩ የነበረው በየትኛው ቋንቋ ነበር?
3. ቤተ ክርስቲያንን ለማሻሻል የሚፈልጉት ሰዎች ስለ ስብከትና መጽሐፍ ቅዱስን ስለማንበብ ምን ይሉ ነበር?
4. ጴጥሮስ ዋልዴስ የዘማሪውን መዝሙር ባዳመጠ ጊዜ ሕይወቱ በምን ዓይነት ተለወጠ?
5. የጴጥሮስ ዋልዴስ ተከታዮች በምንና በምን ክርም ቤተ ክርስቲያን ይለዩ ነበር?
6. ዮሐንስ ዊክሊፍ የተወለደበት አገር የትኛው ነው?
7. ዊክሊፍ የቤተ ክርስቲያንን ስሕተት ለማስትካከል ሲል በመጽሐፍ ምን ምን ጻፈ?
8. የእግዚአብሔር ቃል በእንግሊዝ አገር እንዲሰፋፋ ዊክሊፍ ያበረከተው ልዩ አገልግሎት እንዴት ያለ ነበር?
9. ዮሐንስ ሐስ በኮንስታንስ ጉባኤ ላይ፡- ያስተማርሁት ትምህርት ስሕተት ነው ብሎ እንዲያምን በተጠየቀ ጊዜ ምን ብሎ መልስ ሰጠ?
10. ዮሐንስ ሐስ በሰማዕትነት የሞተው በስንት ዓመተ ምሕረት ነው?
11. ሳቮናሮላ የሀብታም ሰው ልጅ ሲሆን ገንዘብ የሌለው የእግዚአብሔር ቃል ሰባኪ እንዲሆን የገፋፋው ምንድር ነው?
ሐሳብና አስተያየት
1. ከፍ ብሎ ታሪካቸው ከተጻፈላቸው ሰዎች የእምነት ተጋድሎ እኛ ምን ምን ልንማር እንችላለን?

ክ ፍ ል ስ ም ን ት

ያልታወቀ ዓለም ታወቀ

ክርስቶስ መከራ ይቀበላል በሶስተኛውም ቀን ከሙታን ይነሣል፤ በስሙም ንስሐና የጋጢኦት ስርየት ከኢየሩሳሌም ጀምሮ በአሕዛብ ሁሉ ይሰበካል ተብሎ እንዲሁ ተጽርአል አላቸው። ግን አለ? ክርስቶስ ራሱ ነው፤ ሉቃ. 24:46-47። ወንጌል በአሕዛብ ሁሉ መካከል ይሰበካል አላቸው።

ከዚህ በፊት ባደረገነው ጥናት እንደተመለከትነው የክርስቶስ ቃል በጥንት ቤተ ክርስቲያን ዘመን እንዲሁም በመካከለኛው ዘመን በብዙ አገር እየተሰበከ ተስፋፍቶ ነበር። ይሁን እንጂ በመካከለኛው ዘመን መጨረሻ ላይ የደገንነት የምሥራች ገና ያልደረሳቸው ሕዝቦች በርከት ያሉ ነበሩ። ይህም በምን ምክንያት ነው ቢባል እነዚያ ሕዝቦችና አገሮች ለክርስቲያኑ ዓለም ገና ያልታወቁ በመሆናቸው ነው።

ለምሳሌ በፓሲፊክ ውቅያኖስ ውስጥ በሺህ የሚቆጠሩ ልዩ ልዩ ሕዝቦችና ጎሣዎች የሚኖሩባቸው ደሴቶች መኖራቸውን ክርስቲያኑ ዓለም ገና አልሰማም ነበር። ወይም ደግሞ አሜሪካ የምንለው ክፍለ ዓለም መኖሩን ክርስቲያኖች ሕዝቦች አልሰሙም ነበር።

እነዚህ ከክርስቲያኑ ዓለም የራቁ ሕዝቦች የእግዚአብሔርን ቃል የመስማት ዕድል ገና ያልደረሳቸው ከዚህ የተነሣ ነው። በመካከለኛው ዘመን መጨረሻ ላይ ግን ይህ ሁኔታ ተለወጠ። ያልታወቀው ዓለም ለክርስቲያኖች ሕዝቦች እየታወቀ መጣ። ይህም ሊሆን የቻለው ቀጥሎ በተገለጠው አኳኋን ነው።

የፖርቱጋልና የእስፓኝ መንግሥት መስፋፋት

የእስልምና ሃይማኖት ተከታዮች በሚዲቴራኒያን ባሕር ዙሪያ የነበሩትን አገሮች ወርረው በያዙ ጊዜ ከእስፓኝና ከፖርቱጋል አገር አንድ ትልቅ ክፍል በእጃቸው ገብተዋል። እስላሞችም እስከ 1492 ዓ.ም. እነዚህን አገሮች ሲገዙ ኖሩ። በዚህ በተጠቀሰው ዓመት ግን ግራናዳ የተባለው ግዛታቸው ተሸንፎ ስለወደቀ እስላሞች ከአገሪቱ ተነሥተው እንዲጠፉ ተገደዱ።

ፖርቱጋልና እስፓኝ ከጠላት ቀንበር ከተገላገሉ በኋላ በአውሮፓ አህጉር መካከል የመሪነትን ግዕረግ እስኪያገኙ ድረስ እያየሉና እየገነኑ መጡ። ይህም ሊሆን የቻለው መርከበኞቻቸው ባደረጉአቸው ዓለም አቀፍ ጉዞዎች ምክንያት ነው። እንደምን ቢሉ የፖርቱጋል ወይም የእስፓኝ አገር ተወላጅ የሆነ መርከበኛ ወደ ሩቅ ቦታ ተጉዞ አዲስ አገር ቢያገኝ እንደ ግል ንብረቱ ሳይሆን እንደ ትውልድ አገሩ ግዛት በመቁጠሩ ነው።

ለአዲሱ ዓለም መገኘት አግካዮች የሆኑትን መርከበኞች ዋና ዋናዎቹን ከዚህ ቀጥለን በአጭሩ እንጠቅሳለን።

ሄንሪ መርከበኛው

የአፍሪካ አህጉር ተገኙ

ሄንሪ መርከበኛው የተባለው በ1394 ዓ.ም. ተወልዶ እስከ 1460 ዓ.ም. የኖረ የፖርቱጋል አገር መስፍን ነው። በትውልድ አገሩ የካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን የቆየች ናትና እርሱ ራሱ የዚህች ቤተ ክርስቲያን አባል ነው። ጽኑ ሃይማኖተኛ ስለሆነም የክርስትና ሃይማኖት በምድር ላይ እንዲስፋፋ የጋለ ምኞት አድርጎታል።

በ1415 ዓ.ም. እስላሞች በመዋጋት በጂብራልታር ማዶ በአፍሪካ ሰሜናዊ ዳርቻ የነበረውን ኪዮታ የተባለውን ከተማ ከእጃቸው አላቅቆ ነበር። በአፍሪካ ክፍለ ዓለም ይህ ስፍራ የፖርቱጋል የመጀመሪያ ግዛት ሆነ።

ከዚህ ጦርነት ጓላ ሄንሪ ከአፍሪካ በስተ ምዕራብ በኩል ባለው ባሕር ላይ መርከበኞችን በመላክ የአፍሪካን አገሮች ማግኘትና መመርመር ዓላማ አድርጎ ተነሣ።

አንድ የታሪክ ጸሐፊ እንደጻፈው በአምስት ነገሮች ላይ ትኩረትን አድርጎአል።

1. መርከበኞቹ ወደ ሕንድ አገር እንዲደርሱ የዘመኑ ሕዝብ ስለ ሕንድ አገር ወራ ሰምተው ነበር። ይሁንና የአውሮፓ ሰው ገና ወደዚያ አልደረሰም ነበርና ስለ አገሩ ሁኔታ እውቀት የላቸውም። ሄንሪ ያቀደው ነገር መርከበኞቹ የአፍሪካን አገሮች በሙሉ እንዲገቡ ከዚያም ወደ ሕንድ እንዲደርሱ ነበር።

2. ከአዲሶች ሕዝቦች ጋር ግንኙነት በማድረግ ንግድ እንዲስፋፋ።

3. የእስላሞችን ማስፋፋት ለማገድ እንዲቻል።

4. የደቡብን የክርስቲያን መንግሥት ለማግኘት እንዲችሉ።

በመካከለኛው ዘመን ወደ ደቡብ ትልቅ የክርስቲያን መንግሥት አለ የሚል እምነት በአውሮፓ ክርስቲያኖች መካከል ነበር። ወደዚያ ደርሰን ለማንኛውም ነገር ከክርስቲያኑ ንጉሥ ጋር ብንተባበር ለቤተ ክርስቲያን እድገትና ጥንካሬ ጠቃሚ ይሆናል በሚል እምነት ሄንሪ ያንን አገር ለመፈለግ ሐሳቡን ቆረጠ።

በመካከለኛው ዘመን የአውሮፓ ሕዝቦች ስለ ኢትዮጵያ ሰፊ እውቀት ባይኖራቸውም የክርስቲያን መንግሥት መሆኑን ሰምተው ነበር። ካህኑ ዮሐንስ የሚሉት ገናና ንጉሥ ወደ ምሥራቅ ይኖራል፤ የክርስቲያን አገር ንጉሥ ነው የሚለው እምነት የተፈጠረው ከዚህ የተነሣ ነው።

የአውሮፓ ክርስቲያኖች ተስፋ የሚያደርጉት ያ ታላቅ ንጉሥ ከእስላሞች ጀርባ ሆኖ እንዲዋጋቸውና እንዲያሸንፋቸው ነበር። ይህን ሁሉ ማሰባቸውና መናገራቸው ግን ስለ አገሩ ስለ መንግሥቱም ትክክለኛ እውቀት ኖሮአቸው አይደለም። የሆነ ሆኖ አለ የሚሉትን የክርስቲያን መንግሥት በማግኘቱ ጉዳይ ላይ ሄንሪ ትኩረት ማድረጉን እናያለን።

5. ሄንሪ አዲሱን ዓለም ለመመርመር ሐሳቡን ቆርጦ የተነሣበት እምስተኛው ምክንያት የተገኙትን ሕዝቦች በእግዚአብሔር ቃል ለማሳመንና ክርስቲያን ለማድረግ መንገድ እንዲከፈት ነው።

ከፍ ብለው የተጠቀሱትን ዓላማዎች በመከታተል ሄንሪ መርከበኞቹን ላከ። ጉዞዎችንም የጀመሩት የአፍሪካን ምዕራባዊ የባሕር ጠረፍ እየተከተሉ ወደ ደቡብ በማምራት ነው።

ነገሩን ያስጀመረው መርከበኛ ሄንሪ ነው። ሆኖም ያቀደው ነገር ሁሉ መፈጸሙን እርሱ በሕይወቱ ዘመን ለማየት አልቻለም። የፖርቱጋል የእስፓኝ አገርም መርከበኞች በተሟላ አኳኋን ታላቁን ያልታወቀውን ዓለም ለማየት የቻሉት ሄንሪ ካረፈ በኋላ ነው።

በአፍሪካ በኩል ወደ ደቡብ የመርከብ ጉዞአቸውን ሲቀጥሉ ሳሉ በ1445 ዓ.ም. የሳሐራን በረሀ አልፈው ወደ ኬፕ ቬርደ ደረሱ። በ1462 ዓ.ም. ወደ ሲየራ ለፖን ደረሱ። በ1471 ዓ.ም. ኢኮፑቶር የምንለውን የምድርን መካከለኛ መስመር ተሻገሩ። በ1482 ዓ.ም. ወደ ጎልድ ኮስት ደርሰው በፖርቱጋል መንግሥት ስም አገር ያዙ። ካቶሊካውያንም እንደመሆናቸው መጠን ከዚያም ቅዳሴን አስቀደሱ።

በ1484 ዓ.ም. እስከ ኮንጎ ደርሰው ነበር።

በ1487 ዓ.ም. ደግሞ በርቶሎሚ ዲያዝ የተባለው መርከበኛ ወደ አፍሪካ ደቡብ ጫፍ ለመድረስ ቻለ። ወደዚህም ከደረሱ ወደ ሕንድ አገር ደግሞ ለመድረስ ተስፋ አለ ብለው ገመቱና የደቡብ አፍሪካን የምድር ጫፍ መልካም ተስፋ ብለው ሰየሙት።

ከፍ ብለው በተጠቀሱት ጉዞዎች ላይ የአፍሪካ ምዕራባውያን ክፍሎች በመጠኑ ለውጭ አገር ጎብኚዎች ታውቀው ነበር። ይሁን እንጂ ከባሕር ዳር ራቅ ብለው የሚገኙት መካከለኞች አገሮች ተጎብኝተው እስኪታወቁ ድረስ ገና ብዙ ዓመታት ፈጁ።

የአሜሪካ አገር ተገኘ

በትውልዱ ኢጣልያንና እስፓኝ የሆነ ክርስቶፎር ኮሎምቡስ ጀኖቫ በተባለችው የኢጣልያ አገር ከተማ የተወለደ ሰው ነበር። እርሱም እንደሌሎች መርከበኞች በጣም አድርጎ የሚመኘው በመርከብ በመጓዝ ወደ ሕንድ አገር ለመድረስ ነው።

በዘመኑ ምድር እንደ ኳስ ክብ ናት እንጂ እንጀራ መሳይ ጠፍጣፋ ነገር አይደለችም የሚል እውቀት ተከስቶ ነበር። ኮሎምቡስም ይህን እውቀት መሠረት በማድረግ ምድር ክብ ከሆነች በምዕራብ በኩልም ቢሆን በመርከብ ወደ ሕንድ ለመድረስ ይቻላል እስከ ግለት ደረሰና በእስፓኝ አገር ባለሥልጣኖች ረዳትነት በ1492 ዓ.ም. በቂ ሰው ጨምሮ የአትላንቲክን ባሕር በመርከብ አቋርጦ በመጓዝ ወደ ሕንድ ለመድረስ ካዲዝ ከሚባለው የእስፓኝ አገር ወደብ ተነሣ።

ሕንድን ያገኘ መሰለው ኮሎምቡስና የመርከብ ጓደኞቹ ከሰፊው ባሕር በስተቀር ምንም አገር ሳያዩ ለብዙ ሳምንት ወደ ምዕራብ ጉዞአቸውን ይገፉ ነበር። ከአንድ ወር በላይ ከተጓዙ በኋላ አገር ታያቸው። እጅግም ተደሰቱ። ስለ አስደናቂው ጉዞ ኮሎምቡስ የጻፈው መጽሐፍ አለ። በመጽሐፉም ላይ እንዲህ የሚሉ ቃላት ተጽፈው ይገኛሉ።

ከካዲዝ የተነሣሁበት በሠላሳ ሶስተኛው ቀን ወደ ሕንድ ባሕር ደርሼ ብዙ ደሴቶችን አየሁ። ወደዚህ ለመድረስ ያበቃኝ መድኃኒታችን ነውና የመጀመሪያይቱን ደሴት ላን ሳልቫዶር ብዬ ሰየምኋት። ላን ሳልቫዶር ግለት ቅዱስ መድኃኒታችን እንደ ግለት ነው።

ይህን አገር በማገኘቱ ወደ ሕንድ የደረሰ መሰለው። ነገር ግን ተላስቶ ነበር። እርሱ ባያውቀው ነው እንጂ ወደ አሜሪካ አገር አቅራቢያ ነው የደረሰው።

የመጀመሪያው ጉዞ ካለፈ በኋላ ኮሎምቡስ እንደገና ሶስት ጊዜ በመርከብ ታላቁን ውቅያኖስ በማቋረጥ አዲሱን ዓለም ንብኝቱአል። ኩባና ሐይቲ የተባሉትን በደቡብና በሰሜን አሜሪካ መካከል ያሉትን ታላላቅ ደሴቶች አገኘ። በደቡብ በኩልም ኮሎምቢያ የተባለውን አገር ንብኝቱአል።

አገሩ አሜሪካ ተባለ- ለካ ኮሎምቡስ ያገኘው አዲሱ ክፍለ ዓለም እርሱ ያሰበው ሳይሆን ፈጽሞ ሌላ ኖሮአል። ከተፈለገውም ከሕንድ አገር በጣም የራቀ ሆኖ ተገኘ።

ከኮሎምቡስ በኋላ ሌሎችም ዝነኞች መርከበኞች አዲሱን ዓለም ተራ በተራ ንበኙ። ከእነርሱም አንዱ አሜሪካ ቬስፑቺ የተባለው የኢጣልያ አገር ተወላጅ ነው።

በእርሱ ስም አዲሱ ክፍለ ዓለም አሜሪካ ተብሎ ተሰየመ። በሰሜንና በደቡብ የሚኖረው በእነዚያ መርከበኞች የተገኘው ጥንታዊ ሕዝብ በዓለም ታሪክ የአሜሪካ ሕንዶች ወይም ቀይ ሕንዶች እየተባሉ የሚጠሩ ሆኑ። ይኸውም ስሕተት ይሁን እንጂ ለኮሎምቡስ እንደመሰለው አገራቸው ሕንድ ስለሆነ ነው። እስከዛሬም ሕንዶች እየተባሉ ሲጠሩ ይኖራሉ።

የሩቁ የእስያ ክፍለ ዓለም አህጉር ተገኘ።

ሕንድ፡- እንዳየነው ኮሎምቡስ ሕንድን ለማገኘት ተነሥቶ አሜሪካን አገኘ። በሌሎችም መርከበኞች ጥረት የአፍሪካ ክፍለ ዓለምም እየታወቀ መጣ።

የሕንድ አገርስ? ከብዙ ዓመታት ጀምሮ ያሰቡበት ነገር ነውና መርከበኞች ወደዚያ የሚደርሱት መቼ ይሆናል?

ኮሎምቡስ አሜሪካን ካገኘ አምስት ዓመታት አለፉ። በዚያን ጊዜም ግለት በ1497 ዓ.ም. ሌላ የፖርቱጋል አገር ተወላጅ በባሕር መንገድ ወደ ሕንድ ለመድረስ እሞክራለሁ ብሎ ተነሣ። ስሙ ባስኮ ዳ ጋማ ነው። በቆራጥነትና በድፍረት ረጅሙንና አደገኛውን ጉዞ ጀመረ። ለብዙ ሳምንት የደቡብን የባሕር መንገድ ይዞ ከተጓዘ በኋላ በደቡብ አፍሪካ ጫፍ አልፎ የአፍሪካን ምሥራቃዊ የባሕር ጠረፍ እየተከተለ ወደ ሰሜን ሲያመራ ወደ ሞዛምቢክ ደረሰ። ከዚያም ወደ ሰሜን መንገዱን በመቀጠል ሞምባላን ንበኘ።

ከዚያም አልፎ የዓረብን ባሕር ለመሻገር ጉዞው የምሥራቅን አቅጣጫ ያዘ። ያቋረጡት የባሕር መንገድ አስቸጋሪና አድካሚ መሆኑ እውነተኛ ነገር ነው። ቢሆንም ብዙ ወራት ካለፈ በኋላ አደጋ ሳያገኛቸው ካሊኩት ወደ ተባለችው የሕንድ አገር ወደብ ደረሱ። ይህም የሆነው በ1498 ዓ.ም. ነው።

ዓለም አቀፍ ጉዞ- በ1519 ዓ.ም. ደግሞ ሌላ አስደናቂ ጉዞ ተጀመረ። የመርከቡ መሪ ማገልያን የተባለ የፖርቱጋል አገር-ተወላጅ ነው። አገልግሎቱ በእስፓኝ አገር ስለሆነ የመርከብ ጉዞውን የጀመረው በእስፓኝ አገር ስም ነው።

ፖሎስ ከተባለው ወደብ ተነሥቶ የአትላንቲክን ውቅያኖስ ደቡብ ተሻግሮ በ1520 ዓ.ም. ወደ ደቡብ አሜሪካ የምድር ጫፍ ደረሰ። ከዚያም በአንድ ጠባብ የባሕር ወሽመጥ የምዕራቡን አቅጣጫ ይዞ ወደ ፓሲፊክ ውቅያኖስ አለፈ። ያለፈበት የባሕር ወሽመጥ በስሙ የማገልያን መተላለፊያ ተብሎ ተሰየመ።

ከዚያም መንገዱ በቀጥታ ወደ ምዕራብ ሆኖ በ1521 ዓ.ም. በስፋት ከሁሉም የበለጠውን የፓሲፊክን ውቅያኖስ መሻገር ጀመረ። ቢክቶሪያ በተባለችው መርከብ ላይ መርከበኞች ከላይ ሰማይ ከታች ውኃ ብቻ ሲያዩ ብዙ ወራት አላለፉ። ባሕሩ ከስፋቱ የተነሣ ወሰን ድንበር የሌለው መሰላቸው። ቢሆንም አደጋ ሳይደርስባቸው እንደምንም ወደ እስያ ክፍለ ዓለም አህጉር ለመድረስ ችሉ።

በዘመናችን እንደኒዝያ በተባሉት ታላላቅ ደሴቶች በኩል አልፈው ከተጓዙ በኋላ ወደ ትውልድ አገራቸው ለመመለስ ሲሉ እንደገና ረጅም የባሕር ክፍል መሻገር ይኖርባቸዋል። ይኸውም በእውስትራሊያና በአፍሪካ መካከል ያለው ሕንዳዊ ውቅያኖስ የተባለው ነው። አሁንም ከዓውሎ ነፋስና ከባሕር ሞገድ ጋር እየታገሉ ጉዳት ሳይደርስባቸው ውቅያኖሱን ሲያቋርጡ በቀጥታ ወደ ደቡብ አፍሪካ አምርተው መልካም ተስፋ የተባለችውን የምድር ጫፍ ካለፉ በኋላ ባርቶሎሚ ዲያዝና ባስኮ ዳ ጋማ የተጓዙበትን መንገድ ይዘው የአፍሪካን የምዕራብ ባሕር ጠረፍ እየተከተሉ በሰላም ወደ እስፓኝ አገር ተመለሱ።

ለመጀመሪያ ጊዜ ዓለምን በመርከብ የዞረ ማገልያን ነው። አስደናቂውን ጉዞ ለመፈጸም ሶስት ዓመት ፈጀ። ወደ አገሩ የተመለሰው በ1522 ዓ.ም. ነው።

ቃሉ በበለጠ እንዲስፋፋ መንገድ ተከፈተ- በዚህ ምዕራፍ ሰማቸውን ያልጠቀስን ሌሎች ጀግኖች መርከበኞች ተመሳሳዮች ጉዞዎችን አድርገዋል። በምሥራቅ፤ በምዕራብ በደቡብም ብዙዎች አዲሶች አገሮች ተገኝተው ለዓለም ታወቁ።

ይህ ሁሉ በዚህ ምዕራፍ የተጠቀሰው በምን ምክንያት ነው? የእግዚአብሔር ቃል በበለጠ በዓለም ለመስፋፋት እንዲችል እነዚያ ጉዞዎች መገናኛዎችን ያበጁ በመሆናቸው ነው። እንዲሁም ደግሞ እነዚያ በአዲሱ ዓለም የተገኙት ሕዝቦች ለክርስቲያኑ ዓለም መታወቃቸውን እንድንገነዘብ ነው። ይህም ብቻ ሳይሆን ክርስቲያኖች በሩቅ አገር ስለሚኖሩት ሕዝቦች በመስማት ለካ የእግዚአብሔርን ቃል ገና ያልሰሙና ያልዳኑ ብዙዎች ወገኖች በዓለም ይኖራሉ የማለትን እውቀት ሲያገኙ ለእነዚህ ሕዝቦች ወንጌልን የመስበክና የማስተማር ኃላፊነት እንዳለባቸው ሊገነዘቡ ይችላሉ።

ይሁን እንጂ ክርስቲያኑ ዓለም ይህን የመሰለ ኃላፊነት እንዳለበት በሚገባ አልተገነዘቡም ለማለት ያስደፍራል። ስለምን? በአዲሱ ዓለም የሚኖሩት ሕዝቦች የእግዚአብሔርን ቃል ሳያገኙ ረጅም ጊዜ በማለፉ ነው።

ጥያቄዎች

1. ሄንሪ መርከበኛው ያልታወቀውን ዓለም ለማወቅ የተነሳሳው ምን ምን በማሰብ ነው?
2. አሜሪካንን ያገኘ ማን ነው?
3. የአሜሪካን አገር ጥንታዊ ሕዝብ ሕንዶች የተባሉት በምን ምክንያት ነው?
4. ለመጀመሪያ ጊዜ ዓለምን በመርከብ የዞረ ማን ነው?
5. በመርከብ ወደ ሕንድ አገር የደረሰው ዝነኛው መርከበኛ ስሙ ማን ነው?

ሐሳብና አስተያየት

1. ታላላቆቹ ዓለም አቀፍ የሆኑት የመርከበኞች ጉዞዎች ቤተ ክርስቲያንን በምን ጠቀሙአት?

ክ ፍ ል ዘ ጠ ኝ

የቤተ ክርስቲያን መታደስ

ምዕራፍ አንድ

ማርቲን ሉተር

በመካከለኛው ዘመን መጨረሻ ላይ ቤተ ክርስቲያን የምትታደስበት ጊዜ ደረሰ። ስሕተቶች የሚከሰቱበትና የሚታረሙበት ዘመን ሆነ።

በዚህ ታላቅ ጊዜ ውስጥ እግዚአብሔር መሣሪያ አድርጎ የተጠቀመባቸው ልዩ ልዩ ሰዎች ነበሩ። ይሁንና የመታደሱን እንቅስቃሴ ያስጀመረው እንደ መታደሱም አባት ሊቀጠር የሚገባው ማርቲን ሉተር የተባለው የጀርመን አገር ተወላጅ ነው።

ልጅነቱና ወጣትነቱ

ማርቲን ሉተር በጀርመን አገር አይሰሌበን በተባለች ከተማ እንደ አውሮፓ አቀጣጠር ኅዳር 10 ቀን 1483 ዓ.ም. ተወለደ። ወላጆቹ እግዚአብሔርን የሚፈሩ ታታሪዎች የሆኑ ሰዎች ነበሩ። ልጆቻቸውንም በጥሩ አስተዳደግ ያሳደጉ ነበር። ማርቲን የልጆቹ ሁሉ ታላቅ ሲሆን አባቱ በቶሎ ትምህርት ቤት ገብቶ እንዲማር ፈቃዱ ስለሆነ የልጁ ዕድሜ እንደፈቀደለት ወደ ትምህርት ቤት ተላከ።

የመግር ችሎታ ስላለው በትጋትም ያጠና ስለነበር አጭር በሆነ ጊዜ ውስጥ በትምህርት እየጎለመሰ መሄድን አሳየ። በአሥራ ስምንት ዓመት ዕድሜውም በኤርፋርት ዩኒቨርሲቲ ጥናቱን እንዲቀጥል ተመዘገበ።

በብዙ ጥናት መካከል እግዚአብሔርን አልረሳምና ብዙ ጊዜ ወደ ቤተ ክርስቲያን የሚሄድ! በጸሎትም የሚተጋ ነበር። ድምፁም ለመዝሙር የተሰጠ ነው። በጠቅላላው ወጣቱ ደስ የሚያሰኝ ነው። ሰዎች ይወድዱታል።

ከሰው ዘንድ ተወዳጅ ቢሆንም ለሉተር ብዙ ጊዜ የሚሰጣው የልብ ገዘን ነበር። ይኸውም ስለ ነፍሱ ደኅንነት ሲያስብ ነው። በወጣትነቱም ጊዜ የደረሱበት ሁለት ነገሮች ይህን ጭንቀት ሳያባብሱት አልቀሩም። አንደኛው ነገር ከጓደኞቹ አንዱ በድንገተኛ ሞት ከዚህ ዓለም መለየቱ ነው። ጓደኛውን ባሰበው ቁጥር ስለሞትና ስለ ሕይወት ትርጉም እያሰላሰለ ይተክዝ ነበር።

ይህም ከሆነ በኋላ በነበረበት አካባቢ መብረት ምድርን ስለመታ ከመጠን በላይ ደነገጠ። የራሱ ኃጢአት እየተሰማው በፍርድ ቀን እንዴት እሆናለሁ? በሚል ሥጋት እየተጨነቀ ይኖር ነበር። ከእግዚአብሔር ቁጣ ከፍርድና ከኩነኔም እንድድን ምን ማድረግ ያስፈልገኛል? የሚለው ከባድ ሐሳብ ገባበት።

መመንኮሱ

አባቱ ወደ ትምህርት ቤት ባለገባው ጊዜ ማርቲን የሕግን ትምህርት በማጥናት የሕግ አዋቂ እንዲሆን አስበለት ነበር። እርሱም አባቱን ለማስደሰት ሲል ጥናቱን ጀመረ። ነገር ግን ስለ ነፍሱ ደገንነት ቁንቀት በገባበት ጊዜ ሊቀጥል አልቻለምና ያንን ትምህርት አቋረጠ።

በዚህም ብቻ ሳይወሰን ከእግዚአብሔር ጋር ሰላምን ለማግኘት እሞክራለሁ በማለት ገዳም ገብቶ መነኩሴ ሆነ። ጓደኞቹ ይህን ማድረጉን አይተው አዘነበት። ምክንያቱም በከፍተኛ ደረጃ ጥናትን የማድረግ ተስጥዎ ያለው መሆኑን ተገንዝበዋልና የፎክሎርስቲውን አካባቢ ለቅቆ መሄዱ ወደፊት ከጥሩ ሥራና ማዕረግ የሚያገደው መስሎ ስለታያቸው ነው።

ለገዳም ኑሮ የተወሰኑትን ሕግጋት ሁሉ ሉተር በጥንቃቄ ይጠብቃቸው ጀመር። ቅዱስ ለመሆን ሲል ሰውነቱ እስኪደክም ድረስ ሌሊትና ቀን በጸሎትና በጸም ይተጋ ነበር። በገዳምም ውስጥ የታዘዘበትን ማንኛውንም ዓይነት ሥራ ለመሥራት ዝግጁ ሆነ።

እስከዚህ ድረስ ያለፈውና የገፋፋው ከእግዚአብሔር ጋር ሰላምን እንዳገኝ የሚረዳኝ ይሆናል የሚለው ሐሳብና ናፍቀት ነበር። ነገር ግን ቢለፋ ቢተጋ ቢጥር ቢገርም ሰላምን አላገኝም። እንዲያውም ልቡን የሸፈነው ጨለማ የባሰ ሆነበት። እንደ እኔ ያለ ኃጢአተኛ ተስፋ አይኖረውም እያለ ይህ ነው በማይባል ፍርሃት ሞትንና የመጨረሻውን ፍርድ ያስብ ነበር።

ከገዳም ወንድሞቹ አንዱ የቱን ያህል እንደ ተጨነቀ አይቶ ቀረብ ብሎ ሉተርን ለማጽናናት ሲል በኃጢአት ስርየት አምናለሁ የሚለውን የሃይማኖታችንን ሶስተኛ ክፍል አትርሳ ብሎ አሳሰበው። የገዳሙም ኃላፊ በበኩሉ ደገንነት በክርስቶስ ነው እያለ ሊያበረታታው ሞክረ።

የደገንነት መንገድ ተከስተለት

ሉተር በዚህ ምክር ተጽናንቶ መጽሐፍ ቅዱስን በትልቅ ናፍቀት ማጥናትን ያዘ። አንድ ቀን በገዳሙ ውስጥ ሆኖ ሲያጠና ሳለ በሮሜ ምዕራፍ አንድ ቁጥር 17 የተጻፈውን ጻድቅ በእምነት ይኖራል የሚለውን ቃል አገኘ። አዲስ በሆነ አመለካከት ተመለከተው። ልቡንም ማረከው። ይህ ቃል ምን የሚል ነው? እያለ በመገረም ያስተውለው ነበር። እንዴት እንደ ተገለጠለትም ሳያውቅ ከመቅጽበት ትርጉሙ ተከስተለት። ለካ እግዚአብሔር ስለወደደኝ በእምነት ልጁ እንድሆን ተፈቅዶልኛል። ትልቅ ኃጢአተኛ ብሆንም የፍርድን ቀን መፍራት አያስፈልገኝም፤ እግዚአብሔር በጸጋው ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ ብሎ ይቅር ይለኛል፤ ይህን ይቅርታ በእምነት ለማግኘት እችላለሁ፤ የምጽድቀውም በዚህ ነው ብሎ ተረዳ።

ይህ ታላቅ ሐቅ ከተገለጠለት በኋላ ይህ ነው የማይባል ደስታና ሰላም ልቡን ሞላው። አዲስ ሰው ሆኑት፤ የኤደን ገነትም ደጅ የተከፈተልኝ መሰለኝ፤ መጽሐፍ ቅዱስም ወዲያው እንደ አዲስ መጽሐፍ ሆነልኝ ብሎ ጽፎአል።

እውነት ነው፤ የደገንነት ምሥጢር ለሉተር በተገለጠለት ዕለት አዲስ ሰው ሆነ። ከዚህ በፊት ያደረበት ከባድ ጎዘንና ፍርሃት ተወገደለት። የሰው ሥራ በእግዚአብሔር ፊት በቂ አለመሆኑንና የደገንነት መሠረት ሊሆን አለመቻሉን ተገነዘበ።

ይህን ነገር እስከመረዳት የደረሰው መጽሐፍ ቅዱስን በማጥናት ነው። ስለሆነም መጽሐፍ ቅዱስን ከቤተ ክርስቲያን በላይ አድርጎ ይቆጥረው ጀመር። ሌሎችንም ለመርዳት የሚችል ሆነ። በኃጢአት ምክንያት መጪነት ምን እንደሆነ ራሱ አውቆታል። ስለዚህ ተመሳሳይ በሆነ መንገድ በሕሊናቸው የተጫነቁትን በክርስቶስም የተዘጋጀላቸውን ነጻነት ወደ ግጥማትና ገና ያልደረሱትን ለመምራት፤ በወንጌልም ለግጽናናት የሚችል ሰው ሆነ።

የሰርየት ንግድ

እንደ ጓደኞቹ የሉተር አባትም መነኩሴ በመሆኑና ከነበረበት ጥናት በመለየቱ ያዝንበት ነበር። ይሁን እንጂ ሉተር የገዳም ነዋሪ ቢሆንም ጠለቅ ያለ ጥናቱን አላቋረጠም። ሰፊ ጥናትም ካጠናቀቀ በኋላም ተመርቆ በዊንተበርግ ቤተ ክርስቲያን ቄስ ሆነ። በቤተ ክርስቲያን አገልግሎቱን ከማከናወኑም በላይ ደግሞ በዩጂኒርስቲ የፕሮፌሰርን ማዕረግ ተቀብሎ ያስተምር ጀመር። ከመጽሐፍ ቅዱስ በጳውሎስ መልእክቶች ላይ ሰፊ ያለ ትምህርት ይሰጥ ነበር።

ባገለገለባት ቤተ ክርስቲያን አቅራቢያ ዮሐንስ ተጸል የተባለ አንድ መነኩሴ ድንኳን ተክሎ ነበር። ከዚያም ሆኖ ለከተማው ሕዝብ በገንዘብ የኃጢአትን ስርየት ይሸጥ ነበር። ሌዎ አሥረኛ- የሮም ሊቀ ጳጳሳት ሌዎ አሥረኛ በሮም ከተማ ታላቁን የጴጥሮስን ቤተ ክርስቲያን በማሳነጽ ላይ ነበር። ሕንጻውም እጅግ ደማት እንዲሆን ስለፈለገ ገንዘብ አንሶት ከየት ይምጣ? ብሎ ነገሩን ሲያወጣና ሲያወርድ ሕዝቡ ወድዶ የሚሰጥበትን ዘዴ ማበጀት ያስፈልጋል በግለት የሰርየት ንግድ የተባለውን ነገር አስጀመረ። በጀርመን አገር በሌሎችም አገሮች የሰርየት ነጋዴዎች በሕዝብ መካከል ቁመው በቤተክርስቲያን ስም የኃጢአትን ስርየት እንዲሸጡ አደረገ።

ዮሐንስ ተጸል- ከእነዚህ ነጋዴዎች አንዱ ተጸል ነበር። ትልቅ የገንዘብ ሣጥን ካጠገቡ አኑር አምጡ፤ ገንዘባችሁን አምጡ፤ ገንዘብ ወደ ሣጥን ጠብ ሲል የሰው ነፍስ ከማንጽያ እሳት ወዲያውኑ ነጻ ሆና ትወጣለች እያለ ይሮህ ነበር።

ገንዘቡም ለክፈለ ሁሉ የኃጢአትን ስርየት ግጥማቱን የሚያረጋግጥለት ደረሰኝ ይሰጠው ነበር። ተጸል እንዳለው ከሆነ እንደዚህ ያለ ደረሰኝ ለሕያዋን ለሙታንም ሊያገለግል ይችላል። ባለፈውም ጊዜ ለተሠራ ወደፊትም ለሚሠራ ኃጢአት ግስተማሚኛ ሊሆን የሚችል ነው። እንዲህ ከሆነ ለሰው ቀላል ነው። ገንዘብ ከኪስ አውጥቶ ለቤተ ክርስቲያን መስጠትና ያንን ደረሰኝ መቀበል ብቻ ነው።

ብዙዎች ሰዎች የተጸልን ስብከት በማመን ይሰጡ ነበር። ወደ ቤተ ክርስቲያን ሣጥንም ገንዘብ ይጎርፍ ነበር። በዚሁ መጠን ደግሞ ሰው የሰርየትን ደረሰኝ ተቀበለ። አንዳንድ ጊዜም እንደዚህ ያለ ሰው በሉተር ቤተ ክርስቲያን ብቅ ግለቱ አልቀረምና ሉተር ስለ ንስሐ እና ስለ ኃጢአት ስርየት አስፈላጊነት ቢሰብክ እኔማ ስርየትን አግኝቼአለሁ ይልና ያንን ከተጸል ያገኘውን ደረሰኝ ለሉተር ያሳየው ነበር።

ይህ መንፈሳዊ ሕገ ወጥነት ሉተርን እጅግ አስቆጣው። በመቆጣትም አልተወሰነም። ይህ ርኩስ ንግድ ከቤተ ክርስቲያን እንዲወገድ እርምጃ መውሰድ አስፈላጊ ነው በማለት በልብ ቆራጥነት ተነሣ።

ዘጠና አምስቱ ዐረፍተ ነገሮች

የኃጢአት ስርየት ንስሐ በመግባትና በክርስቶስ በማመን ብቻ የሚገኝ መሆኑን ያወቀው ሉተር የዮሐንስ ተጸልንና የመስሎቹን ንግድ ለመቃወሚያ እንዲሆኑ በአንድ ትልቅ ወረቀት ላይ ዘጠና አምስት ዐረፍተ ነገሮችን ጽፎ ወረቀቱንም ይዞ በዊተንበርግ ቤተ ክርስቲያን በር ላይ ቸነከረው። ይህም የሆነው እንደ አውሮፓ አቆጣጠር ጥቅምት 31 ቀን 1517 ዓ.ም. ነው።

የሉተር ዓላማ የስርየት ንግድ ስሕተት መሆኑ ለማንም ገልጽ እንዲሆን ማድረግ ነበር። ምናልባት ደግሞ የካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን መሪዎች ቢፈልጉ ዐረፍተ ነገሮቹን መወረት በማድረግ በጥቅም ላይ ክርክርና የሐሳብ መለዋወጥ ለማድረግ እንዲሟሟ ነበር።

ይዘታቸው- የዐረፍተ ነገሮቹ ጠቅላላ ትምህርት በአጭሩ፡- ሰው የኃጢአትን ስርየት የሚያገኘው ገንዘብ ለቤተ ክርስቲያን ክፍሉ የስርየትን ደረሰኝ በመቀበሉ ላይሆን ከኃጢአት በመመለሱና በኢየሱስ ክርስቶስ በማመኑ ነው የሚል ነበር።

ነገሩንም ለማብራራት ሲል ለምሳሌ በመጀመሪያው ዐረፍተ ነገር ላይ፡- ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ፡- ንስሐ ግብ ሲለን የምዕመናን ሕይወት በሙሉ ንስህ የሞላበት እንዲሆን መፈለጉን ማመልከቱ ነው ይላል። እንዲሁም ደግሞ፡- በኃጢአቱ ምክንያት ከልብ ያዘነ እውነተኛ ክርስቲያን ቢኖር ሙሉ የኃጢአት ስርየት አለው፤ ከትጣትና ከኃጢአት ዕዳም ነጻ ነው። የስርየት ደረሰኝ አያስፈልገውም የሚል ሌላ ዐረፍተ ነገር አለ።

ዜናው በቶሎ ተሰፋፋ- ሉተር ያዘጋጀው ጽሑፍ አጭር በሆነ ጊዜ ውስጥ በብዙ ሕዝብ መካከል ታወቀ። በሁለት ሳምንት ውስጥ የዐረፍተ ነገሮቹ ዜና በጀርመን አገር ከዳር እስከ ዳር ተዳርሶ ነበር። ጀግናው መነኩሴ የጻፈው ነገር አድናቆትን ወይም ደግሞ መገረምን እንዲሁም ኃይለኛ ተቃውሞን ሳይፈጥር አልቀረም።

ለቤተ ክርስቲያን ታማኞች ለመሆን የፈለጉ ብዙዎቹ የክርስቶስን እንደራሴ የሮምን ሊቀ ጳጳሳት ሊደፍር የተነሣ መነኩሴ እንዴት ያለ ነው? እያሉ የደነገጡ ብዙዎች አሉ። ሌሎችም በተለይ ወጣቶች ደግሞ ነገሩ ጥሩ ነው እያሉ ሉተርን ያመሰግኑትና ያደንቁት ነበር።

በአንጻሩም በድፍረቱ የተናደዱም በኃይልም ሊቃውሙት የተነሡት በርከት ያሉ ነበሩ።

ተቃውሞ

ሊቀ ጳጳሳት የሉተርን ማስተዋልና የእውቀት ብዛት ያደንቀው ስለነበር በመጀመሪያ በትዕግሥት ሊመለከተው ሞከረ። ነገር ግን ብዙ ጊዜ ሳያልፍ ዘጠና አምስቱ ዐረፍተ ነገሮች ለቤተ ክርስቲያን አደገኞች መሆናቸውን ተገንዝቦ ሐሳቡን ለውጦ ሉተርን

ለመቃወም ተነሣ። የጀርመን አገር መካከሉ የጀመረው ነገር ወደ ስሕተት የሚመራ ነው በማለት እንዲያርሙትና እንዲመክሩት ሰዎችን ላከበት።

ሉተር ግን፡- አልተሳሳተሁም፤ በመጽሐፍ ቅዱስ ስለ ስርየት ንግድ የትጻፈ ምንም ነገር የለም የማለትን ክርክር በማሰማት ከደረሰበት እምነት ሊነቃነቅ አለመፈለጉን ገለጠ። የትምህርት አቋሙንም ማንም ሰው እንዲያውቅለት ሰፋ ባለ አኳኋን መጻሕፍት ግዘጋጀት ጀመረ። በእነዚህ መጻሕፍት ላይ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ሊቀ ጳጳሳቱም ራሱም በብዙ ነጥብ ላይ ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር የማይስማማ ትምህርት በማስተማራቸው ሲገሥጻቸው እናያለን።

ውግዘት

ሊቀ ጳጳሳት የሉተርን አለመመለስ አይቶ ትዕግሥት እያጣ ስለሄደ በስደት ሊቀጣው ወሰነ። በቤተ ክርስቲያናችን ላይ የጻፈውን ቃል በሙሉ ስሕተት ነው ብሎ ካላመነና ቃሉን ካላጠፈው የጻፋቸው መጻሕፍት ይቃጠሉ፤ እርሱም ታስሮ ወደ ሮም ይምጣ እያለ ይዘትበት ነበር። ይህ ዛቻ ሁሉ ግን ሉተርን ሊያስደነግጠው አልቻለም።

በመጨረሻም በተሞከረው ዘዴ ሁሉ ሉተርን ለመመለስ አለመቻሉን ሊቀ ጳጳሳት ከተረፈ በኋላ የውግዘት ደብዳቤ አዘጋጅቶ ላከበት።

የተወገዘበት ቃል እንደ ደረሰው ሉተር ጽሑፉን በእጅ ይዞ ከሚደግፉት ተማሪዎች ጋር ሆኖ ከዊተንበርግ ከተማ ትንሽ ወጣ አለና እሳት ካነደደ በኋላ አንተ የእግዚአብሔርን ቅዱስ እሳተክሃልና እሳት ያጥፋህ በማለት የውግዘቱን ጽሑፍ አቃጠለው። ዓመተ ምሕረቱ 1520 ነው።

የውግዘቱን ቃል ግቃጠሉን ከካተሊካዊት ቤተ ክርስቲያን የመለየቱ ምልክት ሆነ። ከእንግዲህ ወዲህ ከሮም ጋር አንድነት አይኖረውም።

የወርምስ ጉባኤ

የሮም መንግሥት ንጉሠ ነገሥት ሻርል አምስተኛ በሉተርና በሊቀ ጳጳሳቱ ክርክርና አለመግባባት የማይደሰት ሆኖ ተገኘ። በመሆኑም ወርምስ በተባለች ከተማ ትልቅ ጉባኤ እንዲደረግ ወስኖ ሉተር ስለ ትምህርቱ ተጠይቆ መልስ እንዲሰጥ ወደ ጉባኤው እንዲመጣ ትእዛዝ አስተላለፈ።

እንዳይሄድ መከሩት- የሉተር ወዳጆች ወደ ወርምስ ቢሄድ ለሕይወቱ የሚያሠጋ ነገር ሊሆን ይችላል በማለት እንዳይሄድ መከሩት። እርሱ ግን ሰማይ ጠቀስ የሆነ እሳት በዊተንበርግና በወርምስ መካከል ቢነድድ እንኳን ስለ ክርስቶስ ለመመስከር እደርስ ነበር ሲል መለሰላቸው ለመሄድም ተነሣ።

በቀን ብዛት ብዙዎች ሰዎች ሉተርን እስከ ግድነት ደርሰው ነበርና በመንገድ ላይ ላለ በመቶና በሺህ የሚቆጠሩት ጀግናውን መካከሉ ለማየት በደስታም ለመሸኘት ከየመንደሩ ይጎርፉ ነበር። ይሁንና ወደ ወርምስ ለመድረስ ጥቂት መንገድ ሲቀረው አብረውት የተጓዙት ወዳጆቹ አደጋ እንዳይደርስበት በማሰብ መንገዱን እንዳይቀጥል አሁንም መከሩት። እርሱ ግን እደርሳለሁ አለ። ማንም ሳይነካውም በሰላም ወደ ከተማ ገባ።

ከተጓዘበት ሰረገላ በወረደ ጊዜ ረድታችን በእግዚአብሔር ስም ነው ብሎ መናገሩ በታሪኩ ላይ ተጽፎለታል።

በጉባኤው ላይ ብዙዎች የተፈሩና ከፍተኛ ግዕረግ ያላቸው ባለሥልጣናት ተገኝተዋል። ሻርል አምስተኛ ራሱ አለበት። ከእርሱም ጋር የርም ሊቀ ጳጳሳት እንደራሴ፤ መኳንንትና መሳፍንትም ጳጳሳትም አሉ። ሉተር እነዚህን ሁሉ አይቶ በመጀመሪያ ትንሽ መደናገጡን ብንሰማ ነገሩ ሊገባን ይችላል። ጉባኤው አስፈሪ መስሎ ቢታይም ግን ሉተር በእግዚአብሔር ኃይል እንደ ምንም ተበረታታ።

በጉባኤው ላይ ተጠይቆ መልስ ሰጡ ጉባኤው ተከፍቶ፡- ያስተማርኸው ትምህርት ስሕተት መሆኑን ታምናለህን? ተብሎ ተጠየቀ።

ሉተርም፡- መልስ ለማዘጋጀት አጭር ጊዜ ይሰጠኝ ብሎ ለመነ። ጊዜ ተሰጠው። በማግሥቱም ንግግር ለማድረግ በጉባኤው ፊት ሲቀርብ እንዲህ ብሎ ተናገረ። ያስተማርሁት ትምህርት መጽሐፍ ቅዱስን የሚቃረን መሆኑን ሰው ሊያስረዳኝ ካልቻለ የትምህርቱን ቃል ለማጠፍ አልችልም፤ ደግሞም አልፈቅድም። ስለምን? የሕሊና ዳኝነት መቃወም ተገቢ ባለመሆኑ ነው። እስከዚህ ድርሻለሁ፤ ሌላ ነገር ለማድረግ አልችልም። እግዚአብሔር ይርዳኝ። አሜን።

የጉባኤው ተካፋዮች ይህን አስደናቂ ንግግር በመስማታቸው ለጊዜው የሚያደርጉትን ነገር ያጡ ይመስላ ታወኩ። ትንሽ ቆይቶም የሊቀ ጳጳሳቱ እንደራሴ ሉተር እንዲታሰር ሐሳብ ሰጠ። የጉባኤው ዕለት ከመድረሱ በፊት ግን ንጉሥ ሻርል ሉተር በሰላም ወደ ወርምስ እንዲደርስ ከዚያም በሰላም ወደቤቱ እንዲመለስ ቃል ገብቶለት ነበርና ተሰናብቶ እንዲሄድ ፈቀደለት።

ፈረሰኞች ነጥቀው ወሰዱት

ሉተርና ጓደኞቹ ወደ ሂተንበርግ ለመመለስ በመንገድ ላይ ሳሉ ወደ አንድ ትልቅ ደን ከደረሱ በኋላ በፈረስ የተቀመጡ ሰዎች በድንገት ከተፍ አሉና ሉተርን ከወዳጆቹ መካከል ነጥቀው ከየት እንደመጡ ወደት እንደሚሄዱም ሳይታወቅ ይዘውት ጠፉ። ጓደኞቹም በጣም ደነገጡና ሊገድሉት ነው ብለው ሳያስቡ አልቀሩም።

ነገር ግን ሉተርን ነጥቀው የጠፉት ሰዎች ከአደጋ ሊያድኑት የተላኩ ናቸው። ሉተርን የሚወድ ጠቢቡ ፍሬድሪክ የተባለ አንድ ገዢ ነበር። እርሱም በወዳጁ ላይ አደጋ እንዳይደርስበት ወይም ሰው እንዳይገድለው ሉተርን በአንድ ጥሩ ስፍራ ሊያናረው ስለፈለገ እነዚያ ፈረሰኞች በመንገድ ላይ ማርከው ዋርትቡርግ ወደ ተባለው ምሽግ በሰውር እንዲወስዱት አዘዘላቸው ነበር። እነርሱም በታዘዙት መሠረት የውጭ ሰው የሆነውን ነገር ሳያውቅ ሉተርን በሰላም ወደዚያ አደረሱት።

ከጥቂት ቀን በኋላ በሉተር ላይ፡- በአገር ውስጥ ተፍላጊ ሰው አይደለም፤ የደረሰበትም ሰው ቢኖር ሊገድለው ይችላል የሚል አዋጅ ተነገረ። አሁን ግን ማን ሊደርስበት ይችላል? በጠቢቡ ፍሬድሪክ መልካም አሳቢነት በደህና ስፍራ ተጠብቆአል።

በዋርትቡርግ አዲስ ኪዳንን ተረጎመ

ሉተር አሥራ አንድ ወር ያህል በዋርትቡርግ ምሽግ ውስጥ ከሰው ተሰውሮ ተቀመጠ። ይሁንና እነዚያን ወራት በሥራ ፈትነት ሳይሆን ለጀርመን አገር ቤተ ክርስቲያን እጅግ ጠቃሚ ሆኖ የተገኘ አንድ ታላቅ ሥራ በግክናውን ነው ያሳለፋቸው። ይኸውም አዲስ ኪዳንን ወደ ጀርመንኛ በመተርጎሙ ነው።

ከካቶሊክ መምህራን በመለየት ካህናት ብቻ ሳይሆኑ ተራ ምዕመናንም መጽሐፍ ቅዱስን ግንብብ አለባቸው እያለ ያስተምር ነበር። መጽሐፍ ቅዱስም ለሰው ሁሉ እንዲዳረስ ቀላልና ገልጽ በሆነ ጀርመንኛ ነው የተረጎመው። እርሱም ያዘጋጀው ትርጉም እስከ ሃረ ድረስ በጀርመን አገር ጥቅም አለው።

ግተሚያ ቤት ተገኘ- በአሥራ አምስተኛው መቶ ዘመን ይኖር የነበረው ዮሐንስ ጉተንበርግ የተባለ የጀርመን አገር ተወላጅ የግተሚያን መኪና ፈልሰሮ አዘጋጅቶ ነበር። ይህም ሉተር ላዘጋጀው መጽሐፍ ሥርጭት ሁሉ በጣም ጠቃሚ ሆነ። መጻሕፍቱ በግተሚያ ቤት እየታተሙ ወደ ብዙ አገር ተዳረሱ። በተለይም በዋርትቡርግ ያዘጋጀውን አዲስ ኪዳንን በደስታ የተቀበሉት ብዙዎች ናቸው። በሚገባቸው ቋንቋ የተጻፈ ነውና በናፍቆት ስለሚያነቡት መልካም የእግዚአብሔር ቃል ማስፋፊያና ግሠራጫ ሆነ።

የዳግም አጥማቂዎች ስሕተት

ሉተር በዋርትቡርግ በነበረበት ጊዜ በዊተንበርግ ሁከት ተፈጠረ። ነገሩ የተጀመረው በአዲሱ የመለወጥ እንቅስቃሴ በተቀሰቀሱ ሰዎች ነው።

ሉተር ካስተማራቸው የተለየውን ልዩ ልዩ የተሳሳተ ትምህርት ያስተምሩ ጀመር። ለምሳሌ፡- ሕፃናትን ግጥሙን ስሕተት ነው በግለት በልጅነታቸው የተጠመቁትን ዳግመኛ ያጠምቁአቸው ነበር። እንዲሁም ትምህርት ቤትም ቁስም አያስፈልገንም። ትምህርትስ ምን ጥጋ አለው? አንድ መምህር ብቻ አለን፤ እርሱም መንፈስ ቅዱስ ነው፤ ሌላ አያስፈልገንም እያሉ የከተማውን ሕዝብ ይበጠብጡ ነበር። ይህም ሳይበቃቸው ቀርቶ አብያተ ክርስቲያናትን ለመዝረፍና ለማበላሸት ተነሣሡ።

ይህ ሽብር በዊተንበርግ ብቻ አልተወሰነም። እንደ ተላላፊ በሽታ ሆኖ ወደ ሌሎች አገሮችም ተሠራጩ።

ሉተር የሆነውን ነገር ሰምቶ ለቤተ ክርስቲያን መታደስ እንቅፋት እንዳይሆን በመፍራት ከተደበቀበት ስፍራ በፍጥነት ወጣና ወደ ዊተንበርግ ገሠገሠ። ከዚያም አንድ ሳምንት ያህል ክርስቲያኖችን በመምከርና በማስተማር ካላለፈ በኋላ እንደ እሳት በግ ብሎ ተነሥቶ የነበረው ስሜታዊ ቅስቀሳ እየጠፋ መሄድ ጀመረ። ሁከት እንጂዎቹም ከከተማ ጠፉ።

ቤተ ክርስቲያንን በቃሉ መሠረት ለመገንባት

ትምህርቱን በተቀበሉት ሰዎች መካከል ተመሳሳይ ስሕተት እንዳይፈጠር ለምዕመናን በቂ መምሪያ መስጠት አስፈላጊ መሆኑ አሁን ለሉተር ጎሳ ብሎ ታየው። ስለዚህ ከካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ተለይተው ለወጡት ምዕመናን አዲስ ሥርዓትና መተዳደሪያ ደንብ

በሚገባ ለማውጣት ሥራውን ጀመረ። ይህንንም ያደረገው ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር የማይስማማውን ሁሉ በማስቀረትና በመተው ነው።

ለዚህም ቀጥሎ ያሉትን ነጥቦች እንመልከት።

1. ምንኩስና አያስፈልግም በማለት ገዳማት እንዲዘጉ አደረገ።

2. መክላትና ቄሶችም ሚስት ሊያገቡ ይችላሉ፤ እንደ ካቶሊክ ሥርዓት ጋብቻ ለእነርሱ የተከለከለ ነገር መሆን የለበትም አለ።

3. ምዕመናን ለቅዱስ ቁርባን ሲሰበሰቡ እንደ ካቶሊካውያን ደንብ ሳይሆን ኅብስቱንም ወይኑንም እንዲቀበሉ አደረገ። እንደ ካቶሊክ ደንብ የሆነ እንደሆነ ወይኑን ለመጠጣት የሚችል ቁሱ ብቻ ነው። ሉተር በበኩሉ፡- ሁላችሁ ከዚህ ጠጡ የሚለውን የክርስቶስን ቃል መሠረት በማድረግ ኅብስቱን ብቻ ሳይሆን ወይኑንም ጭምር ለምዕመናን ያቀርብ ነበር።

4. በጸሎት ጊዜ የቅዱሳንን ስም መጥራት እነርሱንም እንደ አማላጆች አድርጎ መቁጠር ስሕተት ነው እያለ ያስተምር ነበር።

5. ሉተር መዝሙራኛ ነበር። መዝሙራትንም አዘጋጅቶአል። ምዕመናንም ለጸሎት በሚሰበሰቡበት ጊዜ በአንድነት እንዲዘምሩ ተስማሚ ዜማዎችን አስገኘላቸው።

6. በዘመኑ የነበሩት ትምህርት ቤቶች አነስተኞች ከመሆናቸውም በላይ አጥጋቢ በሆነ መንገድ አያስተምሩም ነበር። ስለሆነም የብዙዎች ሰዎች የክርስትና እውቀት ጎዶሎ ሆኖ ይታይ ነበር። ሉተር ይህን ጉድለት ተገንዝቦ አለማወቅን ለማስወገድ ሲል ልጆች በተሟላ መንገድ የክርስትናን ሃይማኖት አርእስት ነገሮች ለመማር እንዲችሉ በሰፊው ደክሞበታል።

በተጨማሪም ልጆች በተግባረ ዕድ ትምህርት እንዲሠሉት ምክር ሳይሰጥ አልቀረም። ለምሳሌ ልጁገረዶች በቤት የሚያገለግሉ እንደ መሆናቸው የባልትናንና የልብስ ስፈትን ትምህርት ቢማሩ ጥሩ ነው ይል ነበር።

7. ወላጆች ልጆቻቸውን በጥሩ አስተዳደግ እንዲያሳድጉላቸው አሥርቱን ቃላት፤ የሃይማኖታችንንም ክፍሎች፤ የጌታችንንም ጸሎት በጽንጽቸው እንዲያስለምዱላቸው ከመመምከርና ከመቀስቀስ አልበዘነም።

8. ቄሶችና አስተማሪዎች በትክክል የክርስትናን ትምህርት ለማስተማር እንዲችሉ ማስተማሪያ እንደሚያስፈልጋቸው በመገንዘብ በ1528 ዓ.ም. ትልቋ ካቴኪስሙስ ወይም ትልቋ የክርስትና ትምህርት የተሰኘችውን መጽሐፍ አዘጋጅቶ አሳተመ። በአማርኛም ታትማ ትገኛለች።

9. ልጅ አዋቂም የክርስትናን ዋና ዋናዎች የትምህርት ነጥቦች ለመማር እንዲችሉ በማለት ትንሽዋን ካቴኪስሙስ ወይም ትንሽዋ የክርስትና ትምህርት የተሰኘችውን መጽሐፍ አዘጋጅቶ በ1529 ዓ.ም. አሳተማት። መጽሐፏም ለአንባቢያን ቀላል ስለሆነች ብዙ ሕዝብ የሚፈልጋትና የሚጠቀምባት ሆነች። በአማርኛም የታተመች መጽሐፍ ናት።

10. ከሌሎች አዋቂዎች ጋር በመተባበር ብሉይ ኪዳን ወደ ጀርመንኛ እንዲተረጎም አድርጎአል። ሥራው እድካሚና ብዙ ምርምር የሚጠይቅ ሆኖ ከፍጻሜ ሳይደርስ እሥራ ሁለት ዓመት ወስደባቸው። ይህ ሥራ ያፈራው ፍሬ ግን ትልቅ ነው፤ አስደላችም ነው። ተራ ሕዝብ የማንበብና የማጥናት ጉጉት ስለተሰማው በአዲሱ ትርጉም የተጠቀሙ በርከት ያሉ ናቸው።

ከፍ ብለው ከተጠቀሱት የማሻሻል እርምጃዎች የተነሣ በጀርመን አገር አዲስ ቤተ ክርስቲያን ተወለደች። ከዚያም የተጀመረው እንቅስቃሴ በጥቂቶች ዓመታት ውስጥ ወደ ብዙዎች ሌሎች ክርስቲያናዊ አገሮች ተዳረሰ።

የአግስቡርግ ጉባኤ

የሉተር የማሻሻል ሥራ ለቤተ ክርስቲያን አስፈላጊ መሆኑ ቢታወቅም የለውጡን ሐሳቦች ያልተቀበሉ ጥቂቶች አልነበሩም። በጀርመን አገር በየግዛታቸው እንደ ነገሥታት የሚገዙ ገዢዎች ግማሹ ትምህርቱን ወድደው ቢቀበሉትና በየግዛታቸው የቤተ ክርስቲያንን መሻሻል ለማከናወን የተነሡ ሲሆኑ የቀሩት ግን አልተቀበሉትምና የሉተር ተቃዋሚዎች ሆኑ።

ንጉሠ ነገሥት ሻርል አምስተኛ በሁለቱ ወገኖች መካከል የተፈጠረውን የሃይማኖት መለያየት አልወደደምና ሉተርና ተከታዮቹ ትምህርታቸውን እንዳያስፋፉ ለመከላከል ጥከረ።

በ1529 ዓ.ም. እስፔየር በተባለው ከተማ ታላቅ ጉባኤ ተደርጎ ሻርል አምስተኛ ካቶሊካውያንን በመደገፍ ሉተር ከእንግዲህ ወዲህ ትምህርቱን ለማስፋፋት ፈቃድ የለውም ብሎ ወሰነበት።

የሉተር ተከታዮች ግን ይህን ውሳኔ ለመቀበል አንችልም በማለት ተቃውሞአቸውን ገለጡ። ከዚህም የተነሣ ፕሮቴስታንቶች የሚለውን ስም አወጡላቸው። ፕሮቴስታንት ግለት እቃወማለሁ ባይ እንደማለት ነው።

በሃይማኖት ምክንያት በአገር ውስጥ ሽብር እንዳይፈጠር ክርክሩን በሰላማዊ መንገድ ማስተካከል ይሻላል በማለት ሻርል አምስተኛ በ1530 ዓ.ም. አግስቡርግ በተባለች ከተማ ጉባኤ እንዲደረግና የሉተርና የተከታዮቹ ትምህርት በግልጽ እንዲታወቅ አዘዘ።

የአግስቡርግ የሃይማኖት መግለጫ ተነበበ- በጉባኤው ላይ እንዲነበብ የሉተርንና የተከታዮቹን ትምህርት የሚገልጥ አንድ ጽሑፍ ተዘጋጅቶ ነበር። ጽሑፉን ያዘጋጀው የሉተር ዓደኛና የሥራ ረዳት የሆነ ፊሊፖስ ሚላንክቶን የተባለው ሊቅ ነበር። ከጉባኤውም በፊት ሉተር አንብበት በቃላቱ መስማማቱንም ገልጦ ነበር።

ይህ ጽሑፍ በጉባኤው ላይ በተነበበ ጊዜ የብዙዎቹ ልብ ተነሳ። አንድ ካቶሊክ ጳጳስም ተነሥቶ ሉተር የሚያስተምረው ልንክደው የማንችል የእውነት ቃል ነው ብሎ አመነ።

የብዙዎቹ ልብ የተነሳው በዚህ ጽሑፍ የተገለጠው ትምህርት ሌላ ሳይሆን ጥንት ሐዋርያት ሁሉ ያስተማሩት ንጹሕ የሆነው የወንጌል ቃል መሆኑን በመረዳታቸው ነው። በሌላ አነጋገር መጽሐፍ ቅዱስን የተመረኮዘ ትክክለኛ ትምህርት መሆኑን ተንክቦ።

በዚያን ጊዜ በጉባኤው ላይ የተነበበው የሃይማኖት ጽሑፍ በቤተ ክርስቲያን ታሪክ የእግስቡርግ የሃይማኖት መግለጫ ተብሎ ተሰይሞአል። ሉተራውያን የተባሉት አብያተ ክርስቲያናትም ከዚያ ዘመን ወዲህ ይህን ጽሑፍ እንደ ሃይማኖት መግለጫ አድርገው ይዘውታል። በዚህ ጽሑፍ ላይ እምነታችን የተመሠረተበትን ንጹሕ የሆነው የእግዚአብሔር ቃል ተብራርቶ ይገኛል ማለታቸው ነው።

ልዩነቱ አልተወገደም- የእግስቡርግ ጉባኤ በካቶሊካውያንና በሉተራውያን መካከል የነበረውን ልዩነት ሊያስወግደው አልቻለም። ስለዚህ ከተካፋዮቹ ግማሾቹ የመታደሱን ትምህርት ሲቀበሉት ግማሾቹ የካቶሊክ ቤተ ክርስቲያንን እምነት እንደ ያዙ ሆነው ቀሩ።

የቤተ ክርስቲያንን የመታደስ መሠረታውያን ሐሳቦች የተቀበሉት መሪዎች እንደ እምነታቸው አብያተ ክርስቲያናትን ማሻሻላቸውን ሲቀጥሉ በካቶሊካዊነታቸው የጸኑት ይህን ሳያደርጉ ቀርተዋል።

በዚያን ጊዜ በሁለቱ ወገኖች መካከል የታየው ልዩነት እስከ ዛሬ እንዳለ ሆኖ ይኖራል።

የሉተር ሞት

ሉተር ለቤተ ክርስቲያን ያደረገው አስተዋጾ ከፍተኛ ነው። በየጊዜው በቤተ ክርስቲያን ሰብከት በማድረግ፤ በዩኒቨርሲቲም በማስተማሩ፤ ብዙዎች መጻሕፍትንም በማዘጋጀት ያበረከተው አገልግሎት ሰፊ ነው።

ይህም ሆኖ የሥራው ብዛት ሰውነቱን ያደክመው እንደ ነበር ልንገምት እንችላለን። ይሁን እንጂ ለተጋድሎው ሁሉ ሉተር ድልን ያገኘው ከእግዚአብሔር ነው። ብዙ ጊዜም እግዚአብሔርን በጸሎት ይፈልገው ነበር። በየዕለቱ ሶስት ሰዓት ያህል በጸሎት ያሳልፍ ነበር ይባላል።

በሕይወቱ መጨረሻ ላይ የሥራ ጉልበቱ እየተቀነሰ መጣ። ይህም በሥራ ምክንያት ብቻ ሳይሆን በደረሰበት ጥላቻና ተቃውሞ ምክንያትም ሊሆን ይችላል። ያስተማረው የእውነት ቃል በሕዝብ መካከል ክርክርንና መለያየትን በመፍጠሩ አዘነ። ሁሉም የእውነትን ቃል ተከታይ አልሆነም።

በ1546 ዓ.ም. የተጣሉትን ሁለት ሰዎች ለማስታረት ወደ ተወለደበት ወደ አይስሌቦን ከተማ ተጓዙ። ወደዚያም እንደ ደረሰ ታመመ። ሕመሙም እየጸናበት መሄዱ ተሰምቶት ከዚህ ዓለም የሚሰናበትበት ዕለት መቃረቡን ተረዳ።

በመጨረሻውም ዕለት ሕመሙ አድክሞት ሲጣጣር ሳለ፡- አባት ሆይ ታማኝ እምላክ ነህ፤ ያዳንኸኝም አንተ ነህና ነፍሴን በእጅህ አሳልፈ እሰጣለሁ ብሎ ተናገረ።

ከወዳጆቹም አንዱ ቀርቦ የምትሞተው በክርስቶስ ማመንህንና ያስተማርኸውን ትምህርት እጽንተህ ነው ወይ? ሲል ጠየቀው። ሉተርም በገልጽ አዎን ብሎ መለሰለት። ይህን የመጨረሻውን ቃል እንደተናገረ የካቲት 18 ቀን 1546 ዓ.ም. በሞት ከዚህ ዓለም ተለየ።

ምዕራፍ ሁለት

የቤተ ክርስቲያን መታደስ እየተስፋፋ ሄደ

ባለፈው ምዕራፍ እንደተተረከው ሁሉ የሉተርና የተከታዮቹ ትምህርት ብዙ ተቃውሞ ቢፈጥርም የመታደሱ ሥራ በእውነት ላይ የተመሠረተ መሆኑን በመገንዘብ በደስታ የተቀበሉት በርከት ያሉ ናቸው። ከዚህም የተነሣ አዲሱ እንቅስቃሴ ወደ ብዙ አገር ተስፋፋ።

ለምሳሌ በ1527 ዓ.ም. የስዊድን አገር ቤተ ክርስቲያን ከካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ተለይታ የመታደስን ለውጥ ተቀብላ ወንጌላዊት ሆነች። በ1536 ዓ.ም. የደንማርክ ቤተ ክርስቲያን በዚህ ዓይነት ተለወጠች። በተከታዩም ዓመት 1537 ዓ.ም. የኖርዌይ አገር ቤተ ክርስቲያን በንጉሥ ትእዛዝ ከካቶሊካዊነት ተለይታ የመታደሱን ፋና የምትከተል ሆነች። በቀን ብዛት ከሰሜን አገሮች አብዛኛዎቹ ከሮም ቤተ ክርስቲያን አገዛዝ ነጻ ሆነው በወንጌል ቃል መሠረት ተለወጡ።

በደቡብ አውሮፓ ግን የሚበልጡት አህጉር በካቶሊካዊነታቸው የሚጸኑ ሆኑ። እስከ ዛሬም ከደቡብ አውሮፓ ትልቁ ክፍል ካቶሊካዊ ነው።

የወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ቅርንጫፎች

ቤተ ክርስቲያንን ለማደስና በእግዚአብሔር ቃል መሠረት ሥነ ሥርዓትዋን ለመለወጥ የተነሣ ግርቲን ሉተር ብቻ አይደለም። በነበሩበት አገር የሉተርን ዝና የሰሙ ከእርሱም የተግሩ መልካሙን ማሻሻል ለማከናወን ብዙ ጥረት ያደረጉ ሌሎችም ስመ ጥሩዎች መምህራን ነበሩ።

ከእነርሱም ሁለቱን በአጭሩ ከዚህ ቀጥለን እንጠቅሳለን።

ኡልሬች ዝዊንግሊ

በስዊስ አገር የመታደስን እንቅስቃሴ ያስጀመረው በ1484 ዓ.ም. የተወለደው ኡልሬች ዝዊንግሊ ነው። ጌሪች በተባለችው ከተማ ይኖር ነበር። የሮም ቤተ ክርስቲያን የተላላተችበት ነገር መኖሩን ተገንዝቦ ስብከት ጀመረ።

የጋጢኦት ስርየት በገንዘብ መሸጥ ስጦተት ነው፤ ቅዱሳንንም ማምለክ ወይም አግላጆች አድርጎ መጥራት ትክክል አይደለም እያለ ያስተምር ነበር። ስብከቱንም ለመስማት ሰው በብዛት ተሰበሰበ።

ይሁን እንጂ ከስዊስ ክፍለ አገሮች ግማሾቹ የመታደሱን ሐሳቦች ሲቀበሉ ግማሾቹ የሮምን ሊቀ ጳጳሳት በመደገፍ እንደ ነበሩ ሆኑ። አላዛዥም ነገር በሁለቱ ክፍሎች መካከል ጦርነት መፈጠሩ ነው። በዚህ ጦርነት ላይ ድቪንግሊ በ1531 ዓ.ም. ቀሰሉ ሞተ።

የመጀመሪያ ዝዊንግሊ በሁሉም ነገር ከሉተር ጋር ተግባብቶ የሚሠራ መሰለ። ውሉ አድር ግን በእንድ የትምህርት ነጥብ ላይ ከሉተር ጋር የማይስማማ ሆነ። ይኸውም ስለ

ቅዱስ ቁርባን ባደረገው ትምህርት ላይ ነው። ስለሴት ክርስቲያን እስተዳደርም ያልተስማሙበት ነገር ነበር።

ሁለት የቤተ ክርስቲያን ቅርንጫፍ ከተጠቀሰው ልዩነት የተነሣ በጀርመንና በስዊስ አገር የነበሩት የቤተ ክርስቲያን አዳኾች በታላቁ በቤተ ክርስቲያን መታደስ ጉዳይ በመሠረቱ ቢስማሙም የየራሳቸውን መስመር የያዙ ሆነው ተገኙ።

ይህም ሲሆን ከርም ካቶሊካዊት ቤተ ክርስቲያን የተለዩት ግንባር ምዕመናን በሁለት ቅርንጫፍ ተከፈሉ። በስዊስ የተጀመረውን እንቅስቃሴ የተከተሉት በእንግሊዝኛ እነጋገር ሪፎርምድ አብያተ ክርስቲያናት ተባሉ። ሪፎርምድ ግለት የተለወጡ ግለት ነው። ይህ ስም ከካቶሊካዊነት መለየታቸውንና ቤተ ክርስቲያንን በእግዚአብሔር ቃል መሠረት ለመለወጥ መፈለጋቸውን ያመለክታል።

በጀርመን አገር የተጀመረውን መታደስ የተከተሉት አብያተ ክርስቲያናት ደግሞ ሉተራውያን ተባሉ። ይህም እስከ ዛሬ ድረስ የሚጠቀሙበት አጠራር ነው።

እንግዲህ ካቶሊካውያን ያልሆኑ አብያተ ክርስቲያናት ሉተራውያን ሪፎርምድ በሚሉት ቃላት እየተለዩ ይጠቀሳሉ።

ሁሉም በቤተ ክርስቲያን መታደስ አስፈላጊነት ላይ እምነት ስለሚኖራቸውና ሰው የሚድነው በወንጌል ብቻ መሆኑን አጥብቀው ስለሚያስተምሩ ውስጣዊ ልዩነታቸው ሳይታሰብ ብዙ ጊዜ ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት እየተባሉ ይጠራሉ።

በስሜን አውሮፓ ያሉት አብያተ ክርስቲያናት አብዛኛዎቹ የሉተራውያንን የትምህርት እስተያየት የተቀበሉት ሲሆኑ ጥቂቶቹ ወደ ሪፎርምድ ክፍል ሆኑ። ለምሳሌ ሆላንድና እስኮትላንድ ከዚህ ቅርንጫፍ የሆኑ ናቸው።

ዮሐንስ ካልቪን

ኡልሬች ዝዊንግሊ - በስዊስ አገር የወጣውን ነገር የቀጠለው ዮሐንስ ካልቪን የተባለው የፈረንሳይ አገር ተወላጅ ነው። ታላላቅ ከሚባሉት የቤተ ክርስቲያን መሪዎች መካከል ዮሐንስ ካልቪን መቆጠር አለበት ግለት ግጋንን አይሆንም።

በ1509 ዓ.ም. በፈረንሳይ አገር በአንዲት እነስተኛ ከተማ ከሀብታም ቤተሰብ ተወለደ። በልጅነቱም በወጣትነቱም የመጽሐፍን እውቀት የመግር ችሎታው ከፍተኛ ሆኖ ተገኘ። ወላጆቹም ሀብታሞች ስለሆኑ የገንዘብ ችግር አልነበረበትምና ግንኙነትም ሳይነት የጥናት መንገድ በፊቱ ከፍት ነበር።

ስለ ሉተር ሰማ - ካልቪን የመረጠው ትምህርት የሕግ ጥናትና ትምህርት መለኮት ነበር። የዩኒቨርሲቲ ጥናቱን በጀመረ ጊዜ በእምነቱ ካቶሊካዊ ነበር። ሆኖም ከዚያ ሲያጠና ሳለ ስለ ሉተር ትምህርት ወሬ ደረሰውና ትምህርቱ ትክክለኛ መስሎ ስለታየው እንደ ሉተር ስብከት ማድረግ ጀመረ።

ይህን በማድረግ ግን የርምን ቤተ ክርስቲያን ሳይነካ አልቀረም። ስለሆነም የፈረንሳይ አገር የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ጠልተውት ሊያሳድዱት ስለተነሡ ከትውልድ አገሩ መሸሽ ግዴታ ሆነበት። ሸሽቶም ወደ ስዊስ አገር መጥቶ በገርኔቭ ከተማ ተቀመጠ።

በስዊስ አገር- በስዊስ አገር በሃይማኖት ምክንያት ብዙዎች የተወሳሰቡ ሁኔታዎች ተፈጥረው ኖሮ አዲሲቱ ቤተ ክርስቲያን በሥርዓት እንድትታነጽና እንድትመራ ካልቪን መሪዋ እንዲሆን ተጠየቀ።

ለዚህም ጥሪ ፈቃደኛ ሆነና እስከ ዕለተ ሞቱ ድረስ በገርዜቭ ከተማ ሲያስተምር፤ ሲሰብክ መጽሐፍትም ሲጽፍ ኖረ። ታታሪ ሠራተኛ ስለሆነ ብዙ ጊዜ በሕመም ምክንያት ድካም ቢሰማውም እንኳን ሌሊትና ቀን ይሠራ ነበር። የሥራውም ብዛት የአልጋ ቁራኛ እስኪሆን ድረስ ጉልበቱን እየቀነሰው መጣ። በሃምሳ አምስት ዓመት ዕድሜው በ1564 ዓ.ም. በሞት ከዚህ ዓለም ተለየ።

ሉተርና ካልቪን ያልተገናኙባቸው የትምህርት ነጥቦች ካልቪን ከካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ተለይቶ ስለ እምነት ጉዳይ፤ ስለ ቤተ ክርስቲያን ሥርዓትም፤ ስለ መጽሐፍ ቅዱስም አስተያየቱን እስከመለወጥ ያደረሰው በመጀመሪያ ከሉተር የተማረው ትምህርት ነው። ስለሆነም ሁሉጊዜ ለሉተርና ለሥራው ከፍተኛ ግምት ይሰጥ ነበር። ዘወትርም በምስጋና ያስታውሰው ነበር።

ይሁን እንጂ በአንዳንድ ነገር ሉተር ካስተማረው ትምህርት መለየቱ በቀን ብዛት ተገለጠ።

ለምሳሌ ሉተር ጥምቀት ሰው ደኅንነትን የሚያገኝበት የጸጋ ምሥጢር ነው ሲል፤ ካልቪን ሰው የእግዚአብሔርን ጸጋ ማግኘቱ የተረጋገጠበት ምልክት ወይም ማጎተም ብቻ ነው ይል ነበር።

እንዲሁም ከሉተር በመለየት በቅዱስ ቁርባን የክርስቶስን ሥጋና ደም መንፈሳዊ በሆነ አኳኋን የሚቀበሉት ምዕመናን ብቻ ናቸው እያለ ያስተምር ነበር።

ሉተርም ሰው ሁሉ እንዲድን የእግዚአብሔር ፈቃድ ነው እያለ ሲያስተምር ካልቪን በበኩሉ እግዚአብሔር ለዘላለም ደኅንነት የመረጣቸው እንዲሁም ለዘላለም ጥፋት የመረጣቸው አሉ ይል ነበር።

ይህን የመሰለ የትምህርት ልዩነት ማሳየቱ ቢታወቅም በዘመኑ ሪፎርምድ ለተባሉት አብያተ ክርስቲያናት ታላቅ መሪ መሆኑ የተመሰከረለት ነገር ነው። እስከ ዛሬም የካልቪንን የመጽሐፍ ቅዱስ አተረጓጎም፤ እንዲሁም ስለቤተ ክርስቲያን አመራር የነበረውን አስተያየት ትክክለኛ አድርገው የተቀበሉት ብዙዎች ክርስቲያኖች አሉ።

ጥያቄዎች

- 1. ማርቲን ሉተርን እስከ መመዝከስ ያደረሰው ነገር ምንድር ነው?
- 2. የደኅንነት ብርሃን የበራለት የትኛውን የመጽሐፍ ቅዱስ ጥቅስ በመመልከት ነው?
- 3. ሉተር የተቃወመው ምን ዓይነት ንግድ ነው?
- 4. የቤተ ክርስቲያንን ስሕተቶች ለማረም ሲል በ1517 ዓ.ም. ምን አደረገ?
- 5. ሉተር ወደ ወርምስ ጉባኤ እንዲመጣ ስለ ምን ተጠየቀ?

6. በዚህ ጉባኤ ላይ የተናገረው ታሪካዊ ቃል ምን የሚል ነው?
 7. ሉተር ለምን ወደ ዋርትቡርግ ተወሰደ? ከዚያም ተቀምጦ ምን ሠራ?
 8. ቤተ ክርስቲያንን ወደ እውነተኛው ወደ ሐዋርያት ዘመን ትምህርት ለመመለስ ሲል ሉተር ከወሰዳቸው የማሻሻል እርምጃዎች ጥቂቶቹን ይጥቀሱ።
 9. የኦግስቡርግ መግለጫ የተባለው ምንድር ነው?
 10. በስዊስ አገር ለተደረገው የቤተ ክርስቲያን መታደስ መሪዎች የሆኑት እነማን ናቸው?
 11. በቤተ ክርስቲያን መታደስ ሂደት ላይ የወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት በሁለት ቅርንጫፎች መለየታቸው ከታወቀ በኋላ ማን ማን ተባሉ?
- ሐሳብና አስተያየት**
1. ሉተርና ተከታዮቹ፡- ሰው የሚድነው በእምነት ብቻ ነው፤ ለስብከታችንም፤ ለትምህርታችንም፤ ለሕይወታችንም መሪ ሊሆን የሚችል መጽሐፍ ቅዱስ ብቻ ነው እያሉ ማስተማራቸው ይታወሳል።
- የዘመናችን አብያተ ክርስቲያናት መንፈሳዊ ሁኔታ ሲታሰብ የዚህ ትምህርት አስፈላጊነት ምን ያህል ይሆናል?

በአካባቢአችን በዚህ ትምህርት የሚስተካከሉ ሁኔታዎች ይኖሩ ይሆን?

መ ደ ም ደ ሚ ያ

የእውነት ቃል

ባለፍናቸው ምዕራፎች የአንድ ሺህ ዓመታት የቤተ ክርስቲያን ታሪክ በአጭሩ ተተርጉሟል። የመካከለኛው ዘመን ታሪክ ነው። ለዚህ ታሪክ ቀዳሚ ታሪክ ነበረው፤ ተከታይም ይኖረዋል።

አጀማመሩ ከጥንት ነው። በምድር ላይ ቤተ ክርስቲያንን የመሠረታት ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። እርሱም የመሠረታት በቃሉ ነው።

የሕግግቱ ሳምንት ደርሶ በአይሁድ ተይዞ ወደ ኢላሞስ በቀረበ ጊዜ ገዢው ማንነቱን ለማወቅ ቢፈልግ ኢየሱስ እኔ እእውነት ልመሰክር ስለዚህ ተወልጃለሁ ስለዚህም ወደ ዓለም መጥቻለሁ፤ ከእውነት የሆነ ሁሉ ድምጹን ይሰማል ሲል መለሰለት፤ ዮሐ. 18:37። ይህ መልስ እንደሚያስረዳን ለቤተ ክርስቲያን መሠረት የሆነው የክርስቶስ ቃል ነው።

የሰው ቃል የሚያሳስት ሊሆን ይችላል። ጊዜአዊም ብቻ ሊሆን ይችላል። የክርስቶስ ቃል አያሳስትም። ነዋሪነትም አለው። የእምላካችን ቃል ለዘላለም ጸንቶ ይኖራል፤ ኢሳ.40:8።

ከዚህም በግያያዝ ሐዋርያው ጳውሎስ ስለ እውነት ቃል የጻፈውን ብናስታውስ ሙልካም ነው። ለእውነት እንጂ በእውነት ላይ ምንም ለማድረግ አንችልም ሲል ጽፎአል፤ 2ቀሮ. 13፡8። ሰው የእውነትን ቃል ሰምቶ ቢሰማግበት፤ ቢደገፈውና ቢያስፋፋው ነው እንጂ እውነትን ለማፍረስ ወይም ለማስወገድ አይችልም ማለቱ ነው።

እድገት

የጥንት ዘመን ሐዋርያት ይህን ቃል በእምነት ይዘው ይደገፋት ያስፋፋትም ነበር። ለሥራቸው እድገትን የሰጠ ግን እግዚአብሔር ነው። ጳውሎስ በበኩሉ የራሱንና የአጽሎስን አገልግሎት አንሥቶ ሲናገር፡- እኔ ተከልሁ አጽሎስም አጠጣ ነገር ግን እግዚአብሔር ያላድግ ነበር ይላል፤ 1ቀሮ. 3፡6። በቤተ ክርስቲያን ሥራ ውስጥ የሰው አገልግሎት የተለያየ ሊሆን ይችላል እንደ ማለት ነው። ለሁሉም እድገትን የሚሰጥ ግን እግዚአብሔር ነው።

በመካከለኛው ዘመንም ቢሆን እንዳየነው በተለያዩ አገሮች ውስጥ የእግዚአብሔርን ቃል የዘሩ በርካታ አገልጋዮች ነበሩ። ከእነርሱም በኋላ ያመኑትን በማስተማር የተተከለውን ተክል ለማጠጣት የመጡት ብዙዎች ናቸው። ነገር ግን ለቤተ ክርስቲያን እድገትን የሰጠ እግዚአብሔር ነው። ስለዚህ ተካዩም ሆነ አጠጪው የሚመካበት ነገር አይኖርም።

ታሪካቸው በዚህ መጽሐፍ የተተረከው ሺህ ዓመታት ቢታሰቡ ጠቅላላ ውጤታቸውን እድገት በሚለው ቃል ልናጠቃልለው እንችላለን። እግዚአብሔር ለቤተ ክርስቲያን እድገት ሰጠ። የክርስቶስ ቃል ወደ ብዙ አገር መጻራትን አይተናል።

እስከ ዓለም ፍጻሜ

እድገቱ እስከ ዓለም ፍጻሜ እንደሚደርስ እንተማመናለን። ጌታችን፡- ለአሕዛብ ሁሉ ምስክር እንዲሆን ይህ የመንግሥት ወንጌል በዓለም ሁሉ ይሰበካል፤ በዚያን ጊዜም መጨረሻው ይመጣል ሲል ተስፋ ሰጥቶናል፤ ማቴ. 24፡14።

የዚህ ተስፋ እውነተኝነት ከመካከለኛው ዘመን ቀጥሎ ባለው በአዲሱ ዘመን ታሪክ የተመሰከረለት ነው። በዓለም ውስጥ የቤተ ክርስቲያን እድገት ቀጥሎአል። ክርስቶስ ተመልሶ እስኪመጣ ድረስ ደግሞ ይቀጥላል።

የታላቁ የአምላካችን ስም የተመሰገነ ይሁን።

በመጽሐፉ የተጠቀሱ አገሮች

የቁጥሮቹን ትርጉም በተከታዩ ገጽ ይመልከቱ።

የአትላንቲክ ውትያናስ

ግሪንላንድ

የዓረብ ውትያናስ

የሕንድ ውቅያኖስ

የፓሲፊክ ውቅያኖስ

ከታች የተዘረዘሩትን አገሮች ከዓለም ካርታ ላይ ተመልከት

1. ኢትዮጵያ

2. ዓረብ

3. ግብጽ

4. ፋርስ

5. ሕንድ

6. ምዴና

7. ሩሲያ

8. አውስትራሊያ

9. ፊንላንድ

10. ስዊድን

11. ኖርዌይ

12. ደንማርክ

13. እንግሊዝ

14. አይርላንድ

15. ፈረንሳይ

16. እስፓኝ

17. ፖርቱጋል

18. ኢጣልያ

19. ስዊስ

20. ቱርክ

21. የምሥራቅ አውሮፓ አገሮች። እነርሱም ሮማኒያ፣ ቡልጋሪያ፣
ቸኮስሎቫኪያ፣ ፖላንድና ሀንጋሪ።

22. የሰሜን አሜሪካ

23. የደቡብ አሜሪካ

24. ኩባ
25. ሐይቲ
26. አይስላገድ
27. ጥንጎል
28. አፍሪካ
29. ጀርመን
30. ፓለስቲና ወይም የአይሁድ አገር
31. ኪፕ ቪርዲ
32. ሲየራ ሊዮን
33. ጎልድ ኮስት
34. ኮንጎ
35. ሙላካም ተስፋ
36. ጥዛምቢካ
37. ጥምባላ
38. የግጃልያን ሙተላለፊያ